

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- Nieuws uit de provinciale afdelingen Noord-Holland en Noord-Brabant en Limburg
- Samenvatting voorlichtingsbijeenkomsten kerkelijke begraafplaatsen
- Kerkbalans 2016 wordt letterlijk ingeluid
- Synode aanvaardt unaniem nota "Kerk 2025" en de reactie van de VKB hierop

VERENIGING VOOR

KERKRENTMEESTERLIJK

BEHEER IN DE PKN

inbouw Zuiderkerk Enkhuizen

nieuwe Sint Bavo Haarlem

van hoogevest architecten

bureau voor
architectuur en
restauratie

bureau voor
consultancy

bureau voor
architectuurhistorie
Kariatiden

www.vanhoogevest.nl

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA. PASSIE
VOOR MENS EN
TECHNIEK.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

GrafiServices is dé specialist in gedrukte communicatie voor de nationale en internationale markt. Van advies, vormgeving, prepress, drukken, nabewerking tot distributie. Ons team regisseert en ontzorgt voor opdrachtgevers hun communicatie met het beste resultaat.

GrafiServices

service voor
communicatie

Kanaalweg 30
3526 KM Utrecht
(030) 2 822 822
www.grafiservices.nl
info@grafiservices.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Kerkgeluidstechniek op z'n best!

de techniek als hulpmiddel, ook in uw kerk

De kerkgeluidstechniek schijnt voort ... met rase schiedes! Dialoog Church Sound is als specialist op kerkgeluidstechniek niet zachtgebleven en heeft nu meer dan 1800 kerken in Nederland een groot werkgebied. Met gebruikmaking van de nieuwste digitale techniek en zijn zeer grote gaafte als kleinere kerken inmiddels voorzien van kerkgeluidsystemen en die zorgen voor een uitstekende sprekeverstaanbaarheid en dat tegen budgetair verantwoorde zonneprijzen.

Kennis is van
geen waarde ...

tenzij je deze in
praktijk brengt!

Dialoog Church Sound

Bolognalaan 6

5632 RL Eindhoven

www.cantorsound.nl

040 - 24 20 840

info@cantorsound.nl

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN Leeuwarden

telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl

u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukke rij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

in
ur
klepel
klokken
minuten
wijzerpl
betrouw
renovatie
onderhoud
luidklokken
klokkenpele
torenuurwerk
ad

Nabben

klokkenservice

Velhorstweide 18
5709 MJ Helmond
Tel: +31 (0)6 55330003
web: www.klokkenservice.nl
e-mail: info@klokkenservice.nl

PARTNER VOOR UW:

LUIDKLOKKEN	WIJZERPLATEN
TORENUURWERKEN	KLOKKENSPELEN
VERGULDWERKEN	ONDERHOUD EN ADVIES

Betrokken en Betrouwbaar

DEN HOED
aannemers

De ambachtelijke bouwver

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in **restauratie** en
onderhoud van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

Efficiënt betalen? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winstoogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

Ophemert Dorpskerk

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
 Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
 W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en
 2e penningmeester
 Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
 Drs. H. van der Burg, Bedum,
 penningmeester
 Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
 G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl, Th. L. van Hazel en
 drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
 J.M. Aarnoudse en R.M. Belder,
 eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
 3311 KS Dordrecht
 E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
 Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
 Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van
 de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 25,-
 per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen
 € 23,- per abonnement en 11 en meer
 abonnementen € 21,- per abonnement.
 Abonnementsprijs voor niet-leden
 € 28,- per abonnement.
 Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW.
 ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

GrafiServices

Oplage

6.000 ex.
 © december 2015

Foto omslag

Hervormde kerk van Wilnis

INHOUD

Dienstbaar aan Kerk en gemeenten	387
Nieuws uit de provincies	389, 412
Met Kerkbalans het jaar rond	390
Scholen als sleutelbewaarders van kerken?	391
Geloven in de Za(a)k	392
Kalender voor kerkrentmeesters	394
Grens transitievergoeding in 2016 omhoog	394
Voorlichtingsbijeenkomsten kerkelijke begraafplaatsen	395
Handleiding voor kerkrentmeesters	399
Van Vulpen-orgel in gebruik in Bergeijk	400
“Met stokken en hooivorken naar Hooge Zwaluwe”	401
Kerkbalans 2016 wordt letterlijk ingeluid	402
Synode aanvaardt unaniem nota ‘Kerk 2025’	404
Kerkelijk archief verdient uw aandacht	407
De orgelbank	407
VKB blijft bezorgd over reorganisatiekoers van de landelijke Kerk	408
Kerk openstellen voor vluchtelingen	409
Kerkje Oudorp	409
VKB-Marsh/Mercer Award 2016	410
Logboek veiligheid en preventie kerken	410
Groningen had eigen klokkengieter	410
Protestantse gemeenten in het noorden bezitten € 150 miljoen	411
Voorlichtingsboekje “Ruimte”	413
Protestants Heerenveen komt met ecologische Trini-tas	414
Extra boekenonderzoek voor ANBI’s	414
Verslag Kerkbalans 2015 (slot)	415
Meditatie: Mijn kerk... inspireert	417
Onderscheidingen van de VKB	418
Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland	419

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

Dienstbaar aan Kerk en gemeenten

In het bijna afgelopen jaar 2015 heeft de VKB veel aandacht geschonken aan het "bevorderen van de behartiging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van niet-diaconale aard van de Protestantse Kerk in Nederland, in het bijzonder door de colleges van kerkrentmeesters van haar gemeenten", zoals de statuten van de VKB in artikel 2 voorschrijven.

De kerk is een gemeenschap die anders is dan welke organisatie ook, waarvoor de kerkrentmeester de randvoorwaarden mag vervullen om het mogelijk te maken dat ook in deze tijd de kerkelijke gemeente daadwerkelijk gemeente van haar Heer mag zijn. Want kerkrentmeesterlijk beheer is een geestelijke zaak. De VKB is een flankerende organisatie, hetgeen o.a. inhoudt dat zij naast de kerk staat. Zij voelt zich geheel bij de kerk betrokken en vanuit die betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de Kerk en haar gemeenten levert zij vanaf haar oprichting een bijdrage door positief en realistisch op de toekomstige ontwikkelingen in te spelen. Door het geven van adviezen aan de kerkrentmeesters en hen te attenderen op de noodzaak tijdig de bakens te verzetten, probeert de VKB haar leden te helpen om zich in te zetten voor de kerk die ons dierbaar is.

Mede dankzij de medewerking van onze afdelingen zijn in het afgelopen jaar veel belangrijke onderwerpen waar kerkrentmeesters mee te maken hebben, onder de aandacht gebracht. Ik denk dan aan alle lezingen die o.a. mr. Jaap Broekhuizen hield over de nieuwe regelgeving voor de ANBI's die voor de kerkelijke gemeenten op 1 januari a.s. van kracht wordt. In deze editie van "Kerkbeheer" is zijn inleiding geplaatst die hij onlangs in Zaandam hield voor de kerkrentmeesters in Noord-Holland. Indien uw gemeente op dit moment nog niet ANBI-proof is, ga dan direct aan de slag en voer de stappen uit zoals die door de heer Broekhuizen beschreven worden.

Voor de 440 kerkelijke gemeenten die een begraafplaats exploiteren heeft de Commissie beheer kerkelijke begraafplaatsen van de VKB in september een drietal voorlichtingsbijeenkomsten gehouden die door circa 180 kerkrentmeesters werden bezocht. Naast de gebruikelijke vragen rondom het beheer kwamen zaken als het beheer van de begraafplaats in een stichtingsvorm, de ANBI en de administratie van de begraafplaats aan de orde. Een samenvatting van deze voorlichtingsbijeenkomsten treft u in deze editie aan.

Voorts is het modelreglement begraafplaatsen onlangs geactualiseerd en wordt er hard gewerkt aan een gewijzigde herdruk van het in 2010 uitgegeven Vadecum Kerkelijke Begraafplaatsen.

Kerkbalans en de VKB zijn sinds de start van Kerkbalans in 1974 zeer nauw met elkaar verbonden. De afgelopen periode heeft onze vereniging weer vele honderden gemeenten en parochies van materiaal mogen voorzien in het kader van de actie Kerkbalans 2016. VKB en LRP hebben bij deze materiaalvoorziening en bij andere daarbij behorende diensten ten behoeve van onze gemeenten erg nauw met elkaar samengewerkt. En om zoveel mogelijk aandacht voor de actie Kerkbalans 2016 te genereren, is de start van Kerkbalans 2016 anders dan voorgaande jaren. Hoe Kerkbalans 2016 wordt ingeluid, kunt u elders in deze editie van "Kerkbeheer" lezen.

Met het project 'Kansen voor Kerken' denkt de VKB na over de toekomst van de Protestantse Kerk in Nederland en de rol die het kerkrentmeesterlijk beheer daarbij kan vervullen. In 2010 vond daartoe een symposium plaats dat in 2014 gevolgd werd door een serie masterclasses. Gesteld kan worden dat het project "Kansen voor Kerken" flankerend is aan dat van "Kerk 2025" waarmee de Protestantse Kerk in Nederland intensief bezig is. De VKB wil graag een bijdrage aan de discussie leveren waarbij het accent op de uitdagingen voor de plaatselijke gemeenten en speciaal op het onderdeel 'beheer' wordt gelegd.

Onze vereniging heeft in het afgelopen jaar veel aandacht aan dit onderwerp besteed door met de kerkrentmeesters in enkele regio's in gesprek te gaan over hoe zij de toekomst van hun gemeente zien. Het doel hiervan was o.m. vergroting van de kennis van en het besef bij kerkrentmeesters van de urgentie van de uitdagingen waarvoor de plaatselijke gemeenten in de komende tien jaar worden geplaatst. Over het project 'Kansen voor kerken' zult u in de komende tijd nog veel kunnen lezen.

Dit is een greep uit de vele activiteiten waarmee de VKB dit jaar bezig is geweest. Activiteiten die aantonen dat de VKB dienstbaar wil zijn aan de kerk en haar gemeenten.

Tenslotte wens ik u gezegende Kerstdagen en een voorspoedig en gezond 2016 toe.

BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

Net als vennootschappen bezit een vereniging/stichting rechtspersoonlijkheid. De wet bepaalt dat elke bestuurder gehouden is tot behoorlijke vervulling van de hem opgedragen taak. De toezichthouder is verantwoordelijk voor het houden van toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken en hij staat het bestuur met raad terzijde. Indien de vereniging/stichting haar (financiële) verplichtingen niet kan nakomen, kunnen degenen die namens haar handelen ook aansprakelijk worden gehouden. De bestuurders zijn dan hoofdelijk met hun privé vermogen aansprakelijk.

kerkelijke gemeenten in het bijzonder

De wetgeving die de (interne) bestuurdersaansprakelijkheid regelt voor reguliere verenigingen en stichtingen is niet van toepassing op kerkelijke gemeenten. Een bestuurdersaansprakelijkheidsclaim tegen een bestuurder zal dan ook vaak gebaseerd zijn op de statuten van de kerkelijke gemeente dan wel op de regels van de kerkorde. Bij kerkelijke gemeenten is het risico op externe aansprakelijkheid van de bestuurder groter dan bij verenigingen en stichtingen. In tegenstelling tot verenigingen en stichtingen, zijn de kerkelijke rechtspersonen niet gebonden aan onbevoegde handelingen van haar bestuurders en/of toezichthouders, tenzij de kerkelijke rechtspersoon voordeel heeft genoten van deze handeling. Het bestuurdersaansprakelijkheidsrisico bij kerkelijke gemeente wijkt dus sterk af van het risico dat reguliere verenigingen en stichtingen lopen. Hierom hebben VKB en Marsh een maatwerkoplossing voor kerkelijke gemeenten ingeregeld. De bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering voor de Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer is specifiek afgestemd op de situatie van een kerkelijke gemeente. Zij beoogt het privévermogen van de bestuurder en toezichthouder van de kerkelijke gemeenschap te beschermen indien bij de bestuurder of toezichthouder een schadeclaim wordt ingediend voor onzorgvuldig bestuur. Deze verzekering dekt de aansprakelijkheid van verzekerde voor schade als gevolg van handelen of nalaten als bestuurder of toezichthouder.

Voorbeelden

- Het niet goed bijhouden van de financiële administratie of het niet op tijd melden aan de kerkelijke gemeente van eventuele tekorten;
- Het aangaan van verplichtingen namens de kerkelijke gemeente waarvoor niet de benodigde bevoegdheden bestaan of waaraan de kerkelijke gemeente niet blijkt te kunnen voldoen;
- Het niet voldoende toezicht houden door de kerkenraad op de activiteiten van de uitvoerende commissies.

Actuele ontwikkelingen

Begin 2015 zijn de voorwaarden van de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering voor de leden van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer verbeterd. Marsh heeft de volgende verbeteringen uitonderhandeld bij de verzekeraar:

- Voor gepensioneerde bestuurders en toezichthouders geldt een uitlooptermijn van vijf jaren indien de verzekering door verzekeringnemer niet wordt verlengd, dit was drie jaar;
- De uitlooptermijn kan tegen een lagere premie worden ingekocht;
- Naast onderzoekskosten vallen nu ook vooronderzoekskosten onder de dekking.

Wilt u meer weten over de verzekeringen binnen het collectief van de VKB of een uitgebreid dekkingsoverzicht ontvangen voor de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering? Op www.vkb-verzekeringen.nl vindt u alle informatie. Als u een brochure wilt ontvangen kunt u contact op nemen met:

Pieter Stoeltje

Klantadviseur
020-5417539
info.vkb@mmc.com

Nieuws uit de provincies

Rook Belder

Op 28 oktober jl. hield de afdeling Noord-Holland van de VKB haar jaarvergadering in de Westzijderkerk te Zaandam die door zo'n 60 kerkrentmeesters werd bezocht. De waarnemend voorzitter, de heer Herman Veldhuisen, heet de aanwezigen welkom en leest een gedicht voor van Sytze de Vries.

Nieuw bestuur

Na de vaststelling van het verslag van de vorige vergadering op 15 oktober 2014, deelt hij mee dat het aanwezige bestuur met medewerking van het hoofdbestuur van de VKB erin geslaagd is een drietal nieuwe bestuurskandidaten bereid te vinden om zich de komende jaren voor het werk van de afdeling Noord-Holland in te zetten. Dat betekent ook direct het behartigen van de belangen van de plaatselijke gemeenten in Noord-Holland voor wat het kerkrentmeesterlijk beheer betreft.

De nieuwe kandidaat-bestuursleden zijn de heren: Wolter Holtslag, kerkrentmeester te Bussum en beoogd voorzitter, Ruud Holstvoogd, kerkrentmeester te Bergen en beoogd secretaris-penningmeester en Rein de Koning, kerkrentmeester te IJmuiden-West, bestuurslid. De vergadering besluit de drie kandidaten bij acclamatie te benoemen, waarna de nieuw benoemden in functie treden.

Nadat de heer Veldhuisen de leiding van de vergadering aan de heer Holtslag heeft overgedragen, wordt een aantal huishoudelijke zaken behandeld, waaronder het jaarverslag en de jaarrekening 2014 en de begroting 2016. Deze stukken worden vastgesteld en de jaarvergadering besluit de contributie per 1.1.2016 te stellen op € 15,00.

Voorzitter W. Holtslag en secretaris-penningmeester R. Holstvoogd

Verder heeft het nieuwe bestuur het voornemen om in de komende periode (1 á 2 jaar) alle kerkrentmeesters te bezoeken in de vorm van regionale bijeenkomsten om actuele zaken en knelpunten met elkaar te bespreken. Suggesties voor onderwerpen zijn: multifunctioneel gebruik van kerkgebouwen, ICT-zaken waaronder websites, uitzendingen van kerkdiensten e.d. Maar ook over andere onderwerpen zoals geldwervingsactiviteiten is behoefte aan goede informatie. Ook is het afdelingsbestuur van plan een cursus kerkrentmeesters te geven en de komende tijd aandacht te vragen voor beheer en registratie van kerkelijk erfgoed.

Het bestuur is van plan deze bijeenkomsten te beleggen volgens het profiel van Klavertje 4, waarover de voorzitter van het hoofdbestuur van de VKB, mr. P.A. de Lange, veelvuldig spreekt.

De vergadering, die het met de keuze van onderwerpen geheel eens is, zou liever zien dat de genoemde informatie in de vorm van workshops wordt overgedragen. Het bestuur werkt dit verder uit en de voorzitter zegt toe dat de kerkrentmeesters van de afdeling Noord-

Holland zo spoedig mogelijk over de verdere aanpak worden benaderd.

ANBI-transparantie: De tijd dringt

Hierna geeft hij het woord aan de heer mr. Jaap Broekhuizen die de kerkrentmeesters die dat nog niet hebben gedaan nog eens wijst op de noodzaak er voor te zorgen dat de kerkelijke gemeente per 1.1.2016 ANBI-proof is. Hij staat in zijn presentatie stil bij:

- waarom een ANBI-status voor de kerkelijke gemeenten van grote betekenis is;
- wat onder transparantie wordt verstaan;
- welke gegevens openbaar moeten zijn;
- enkele voorbeelden van een website;
- 3 stappen die genomen moeten worden;
- het belang van doorgeven van URL en
- sancties van de Belastingdienst na 1 januari 2016.

Waarom is een ANBI-status zo belangrijk

De heer Broekhuizen maakt nog eens duidelijk dat wanneer voor 1

December

Puntjes op de i

In deze maand moeten alle voorbereidingen getroffen zijn, zoals:

1. Het bestelde foldermateriaal moet gereed worden gemaakt voor de Kerkbalanslopers, er moet een wijkindeling zijn met looplijsten en niet-thuiskaarten, de wijkindeling moet worden nagelopen, waarbij wordt nagegaan of personen die benaderd worden inmiddels verhuisd of overleden zijn.
2. Verder moet contact worden opgenomen met de leiding van de kerkelijke jongerenclubs over de op te zetten tekenkleur wedstrijd.
3. Voorts nagaan of de persberichten gereed zijn. Wanneer gebruik wordt gemaakt van de diensten van redacties van huis-aan-huisbladen, dan zal deze maand het te publiceren materiaal beschikbaar moeten zijn. Afspraken maken met de redacties e.d., contacten leggen met overige kerkelijke gemeenschappen in de eigen gemeente of met omliggende kerkelijke gemeenten.
4. De contacten met de kerkenraad. Nagaan of er ruimte is gereserveerd voor mededelingen door de predikant, een ouderling of een ouderling-kerkrentmeester op de zondag waarop de actie Kerkbalans van start gaat.
5. Een Kerkbalans special. Hiermee wordt bedoeld dat in het kerkblad dat net voor Kerst verschijnt uitvoerig aandacht aan de actie wordt besteed. In feite gaat het er om dat in dit kerkblad uiteen wordt gezet wat de kerkelijke gemeente doet, haar relatie tot de woongemeenschap (het dorp of de stadswijk), enz.
6. Nagaan of op de website van de kerkelijke gemeente de gewenste informatie is aangebracht.
7. Tenslotte: de Kerkbalanslopers er nog even op wijzen wanneer zij verwacht worden in de kerk of het verenigingsgebouw om de enveloppen van de te bezoeken gemeenteleden in ontvangst te nemen, of indien men dit plaatselijk anders organiseert, wanneer zij de enveloppen door de betreffende (ouderling-)kerkrentmeester thuis bezorgd krijgen.

Begroting

Om deze tijd van het jaar zullen kerkenraden de begroting voor volgend jaar hebben vastgesteld. Het is belangrijk deze begroting, waarbij de opbrengst van de actie Kerkbalans een substantieel onderdeel van de inkomsten is, in het kerkblad af te drukken en deze van een duidelijke toelichting te voorzien.

tus zijn o.a. de aftrek van gewone en periodieke giften, de multiplier bij een culturele ANBI tot 125 pct. Dit is het geval bij bijvoorbeeld een bijdrage aan de Stichting Vrienden van de Dorpskerk. Voor ondernemers is naast de aftrek van gewone giften de multiplier culturele ANBI opgevoerd tot 150 procent.

Faciliteiten voor de ANBI zelf zijn:

- vrijstelling erf- en schenkbelasting;
- teruggaaf energiebelasting;
- bijzondere regelingen vennootschapsbelasting; en
- vrijstelling van overdrachtsbelasting in bepaalde gevallen bij fusie of splitsing.

Transparantie en voorbeelden van websites

De heer Broekhuizen zet uiteen dat de eis van transparantie van kerkelijke lichamen (gemeenten, diaconieën en classes inhoudt dat deze instellingen) vanaf 1 januari 2016 via internet op elektronische wijze informatie over hun functioneren openbaar moeten maken. Hij laat vervolgens een aantal websites zien van enkele Noord-Hollandse kerkelijke gemeenten die hieraan voldaan hebben. Dat wil zeggen: gemeenten die de adviezen stipt hebben opgevolgd en zijns inziens aan de ANBI-normen voldoen, maar ook enkele gemeenten die naar zijn mening hiervan afwijken en dan ook het risico lopen dat zij daar na 1 januari 2016 door de Belastingdienst op worden aangesproken.

Wat moet er openbaar zijn?

De volgende informatie van de kerkelijke gemeente moet op de website beschikbaar zijn:

- de kerkordelijke naam van de gemeente, diaconie of classis;
- het RSIN- of fiscaal nummer;
- contactgegevens (post- of bezoekadres, telefoonnummer en e-mailadres);
- bestuursamenstelling (géén namen en adressen van bestuursleden);
- het eigen beleidsplan (hoofdpijnen in begrijpelijk Nederlands, met een verwijzing of link naar het beleidsplan van de landelijke kerk);
- het beloningsbeleid (verwezen kan worden naar de regeling

januari 2016 geen ANBI-gegevens op een website van de kerkelijke gemeente gepubliceerd zijn, dit voor die kerkelijke gemeente verlies van de ANBI-status tot gevolg heeft, met als groot nadeel:

- geen aftrekbaarheid van de

kerkelijke bijdragen zoals bij Kerkbalans, en

- dat de kerkelijke gemeente over schenkingen, legaten en erfenissen belasting moet betalen.

Andere voordelen van de ANBI-sta-

Mr. J. Broekhuizen

arbeidsvoorwaarden van de Protestantse Kerk in Nederland, uiteraard alleen indien die van toepassing zijn);

- de doelstelling van de kerkelijke gemeente of een duidelijke samenvatting daarvan;
- een jaarverslag van de uitgeoefende activiteiten in hoofdlijnen;
- een financiële verantwoording: samenvatting van staat van baten en lasten met toelichting over het afgesloten boekjaar; en
- een beknopt overzicht van de voorgenomen bestedingen en toelichting daarop.

Tekstvoorbeelden: zie www.protestantsekerk.nl/anbi.

Drie stappen

De heer Broekhuizen noemt vervolgens de drie stappen die in het kader van de nieuwe ANBI-regeling gezet moeten worden.

Stap 1.

Stel een tekst samen waarin informatie opgenomen is over de bestuurssamenstelling, doelstelling, beleidsplan en de financiën. Gemeenten en diaconieën schrijven elk hun eigen tekst, want het zijn afzonderlijke rechtspersonen. Een voorbeeldtekst is te vinden op www.protestantsekerk.nl/anbi. Vervolgens klikken op 'gemeente' en in het volgende scherm in de rechter kolom onder 'ANBI-sjablonen': gegevens gemeente en gegevens diaconie. Ook andere nuttige informatie vindt men op deze webpagina's. De heer Broekhuizen wijst er op dat deze teksten met de Belastingdienst zijn afgestemd.

Stap 2.

Plaatsen van de tekst op een website. Dit mag de eigen website van de gemeente zijn of een verzamelwebsite. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld www.kennisbankfilantropie.nl. Er zijn ook andere verzamelwebsites die niet allemaal gratis zijn. Gemeenten en diaconieën publiceren ieder hun eigen gegevens, deze mogen op dezelfde website staan. Het verdient aanbeveling dit in 'platte tekst' te doen. Heel belangrijk is dat deze webpagina met één muisklik bereikbaar is.

Stap 3

De URL of websiteadres dient men vóór 1 november 2015 via een speciale LRP-pagina aan het Protestants Landelijk Dienstencentrum door te geven. Is hieraan nog niet voldaan, dan dient men direct aan deze voorwaarde te voldoen. Het opgeven van dit websiteadres is belangrijk omdat het landelijk dienstencentrum deze adressen doorgeeft aan de Belastingdienst.

RSIN of fiscaal nummer

De heer Broekhuizen deelt mee dat colleges van kerkrentmeesters dit nummer kunnen invullen wanneer hen dat bekend is. Is dat niet het geval, dan hoeft men niets te doen, want de landelijke kerk krijgt de ontbrekende RSIN van de Belastingdienst en dit wordt dan t.z.t. via LRP bekend gemaakt.

Hij waarschuwt er voor om in elk geval niet het RSIN van de landelijke kerk in te vullen.

Vanaf 1 januari 2016

De heer Broekhuizen rondt zijn inleiding af door te stellen dat de Belastingdienst vanaf 1 januari 2016 met de controle begint. Als eerste zullen de opgegeven URL's worden gecontroleerd en de op deze webpagina's vermelde gegevens. Wanneer dit niet in orde is, krijgt men een waarschuwing en wanneer er niets veranderd is, volgt verlies van de ANBI-status, zo besluit de heer Broekhuizen. Hierna worden er verschillende vragen gesteld die de heer Broekhuizen beantwoordt.

De voorzitter bedankt hem voor zijn heldere inleiding over dit onderwerp

dat voor de kerkelijke gemeenten van grote betekenis is. Hij deelt mee dat het afdelingsbestuur van Noord-Holland desgevraagd bereid is kerkelijke gemeenten hierbij te helpen.

Na het lezen van een passage uit Psalm 8 en een gezamenlijk uitgesproken 'Onze Vader' sluit hij deze goed bezochte bijeenkomst van de afdeling Noord-Holland van de VKB.

■ Scholen als sleutelbewaarders van kerken?

In het kader van het pilotproject "Kerk in het Hart" was er op 26 november een informatieavond voor plaatselijke commissies, zo meldt De Stichting, het informatieblad van de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK), van oktober 2015. De SOGK wil kerken en scholen graag met elkaar in contact brengen om regelmatig gebruik van de kerk te stimuleren.

Het idee is om scholen een schatkistje met daarin educatieve materialen en de sleutel van de kerk te geven, waarbij afspraken worden gemaakt over structureel gebruik van de kerk in het onderwijsprogramma.

Zodoende wordt de kerk een vanzelfsprekende plek voor scholen.

Geloven in de Za(a)k

In het afgelopen jaar is in de Zak van Zuid-Beveland iets moois ontkiemd. Een aantal kleine gemeenten zoekt intensievere samenwerking. Niet alleen als overlevingsstrategie maar ook om samen nieuwe frisse initiatieven te nemen.

Drs. Arie van der Maas

In de Zak van Zuid-Beveland, zuidelijk deel van het centraal in Zeeland gelegen Zuid-Beveland, bevindt zich een tiental kleine gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland die zich over één of meerdere dorpen uitstrekken. Kenmerkend is dat ze een gemotiveerde maar kleiner en ouder wordende groep mensen kennen die de spreekwoordelijke kar trekt. De Zak van Zuid-Beveland is een uniek gebied. Niet alleen wegens zijn karakteristieke landschap maar ook omdat in bijna alle dorpen op zondag nog steeds de kerkdeuren opengaan. Hoe klein de groep vaak ook is, er wordt op vrijwel ieder dorp 's zondags gedankt en gebeden, gezongen en gepreekt. Maar ook leeft de vraag 'hoe lang nog?' Waarbij ook in ieder dorp het verlangen leeft dat de kerk open mag blijven.

Het aantal kerkgangers varieert tussen de 10 en 40 personen. Ondanks het feit dat in een aantal gevallen met enige vrijheid wordt omgegaan met roosters van aftreden zijn er in kerkenraden vacatures en wordt soms gewerkt tegen of over kritische grenzen. De gemiddelde leeftijd van zowel kerkgangers als kerkenraadsleden en andere vrijwilligers is veelal 60 jaar of ouder.

Bij mijn aantreden (mei 2014) in de gemeente van Driewegen, Ellewoutsdijk en Ovezande (predikantsformatie 50 pct.), is mij gevraagd om een deel van mijn tijd te besteden aan verkenning van 'de toekomst van de kerken in de Zak'. Na een eerste fase van enkele maanden, waarin ik bewust 'nog niets op

papier zette' maar zoveel mogelijk mensen sprak, verscheen een startnotitie 'Hart voor de Zaak, hart voor de Zak'. Op basis van de luisterronde, eerdere ervaringen binnen en buiten de kerk en mijn eigen zich ontwikkelende visie deed ik een voorzet met een aantal uitgangspunten voor een ontwikkelingsroute die tot mijn vreugde positief ontvangen werd.

Uitgangspunten

Belangrijk uitgangspunt is dat zo lang het mogelijk is (en dat bepaalt de lokale gemeenschap zelf) in ieder dorp een levende geloofsgemeenschap is die (ook) op zondagochtend bij elkaar komt. Voor mijzelf is dit onderdeel van mijn gaandeweg veranderde visie. Eerder verdedigde ook ik het adagium 'pastoraat gaat voor stenen' hetgeen in de praktijk bij teruglopende financiën in dorpen en steden in veel gevallen de uitwerking heeft dat predikantsformaties 'leidend' zijn in het beleid en kerkgebouwen met bijbehorende geloofsgemeenschappen 'volgend'.

Dat volgen van geloofsgemeenschappen is in veel gevallen een illusie gebleken, zeker op dorpen. Het is slechts een klein aantal mensen dat in de auto of op de fiets stapt en naar een ander dorp of andere wijk gaat om betrokken te blijven bij een kerk. Inmiddels zeg ik met overtuiging: 'geloofsgemeenschap' (met een plek om te vieren en te delen) gaat voor 'pastoraat' (lees formatie).

Een tweede uitgangspunt is dat het niet alleen dient te gaan om concrete praktische samenwerking met als doel het gemeente-zijn op de verschillende dorpen te continueren.

Vanuit het geloof kunnen we maar moeilijk genoeg nemen met instandhouding van het bestaande, hoe waardevol dat op zichzelf ook is. Als het tot verdergaande samenwerking komt is het belangrijk, juist ook voor die samenwerking op concrete bestaande zaken zelf, om energie aan te wenden voor nieuwe missionair-diaconale initiatieven.

In de derde plaats: leven en opbouw van de lokale geloofsgemeenschappen zal in de komende jaren niet kunnen zonder ook nog verder over kerkmuren heen te kijken. Een actief werken aan lokale of regionale oecumene, of het nu gaat om andere protestantse denominaties, rooms-katholieke geloofsgenoten of meer evangelisch georiënteerde medechristenen is niet alleen opdracht vanuit het evangelie maar ook meer dan wenselijk om het missionaire profiel van de kerk in de komende jaren te versterken. Zowel in ieder dorp als in de regio.

Als vierde uitgangspunt, maar dit is eerder tactisch dan strategisch, is bewust gekozen om het traject aan te gaan met de acht á tien ongeveer even grote gemeenten in de regio en niet (direct al) met de twee wat grotere gemeenten aan de rand van het gebied. Onbedoelde dominantie vanuit 'grote broer of zus' zou remmend kunnen werken op het doen groeien van vertrouwen.

Wanneer er een hechter samenwerkingsverband ontstaan is, kan zich wellicht in een volgend stadium, op meer gelijkwaardige wijze, ook structuur-samenwerking ontwikkelen met de grotere gemeenten. Op activiteitsniveau en externe communicatie wordt het overleg en

Kerk van Ellewoutsdijk

de samenwerking juist wel aange- gaan.

Een vijfde en zakelijk uitgangspunt tenslotte, ook vooral tactisch maar wel van belang om de energie vooral te kunnen richten op samen- werking en vernieuwing: van meet af aan is de afspraak dat financiën in het samenwerkingsmodel beheerd dan wel gelabeld zullen blijven per dorp of gemeente. In de toekomst kunnen jaarlijkse begroting en deelbegrotingen sturing geven aan zowel de mogelijkheden qua gebouw en formatie per dorp als ook welke bijdrage (in euro's of in formatie) volgens een verdeelsleutel aan de samenwerking wordt toebedeeld. Helderheid en 'lastighe- den op tafel' in een vroeg stadium voorkomt gedoe.

Kiemresultaten na een jaar

Medio 2015 kan met de nodige voor- zichtigheid gezegd worden dat er eerste kiem-resultaten zijn. Ten aanzien van 'werken aan structuur- samenwerking tussen gemeenten' is inmiddels twee keer een vruchtbaar overleg geweest tussen vertegen- woordigers van kerkenraden van een achttal gemeenten. Belangrijk is dat stem werd gegeven aan het urgentie-gevoel dat duidelijk is toegenomen. Iemand zei beeldend, met bijbehorende gebaren: 'het water staat nu tot aan onze middel, we moeten nu echt dingen gaan regelen voordat het ons aan de lippen staat'.

Inmiddels zijn eerste afspraken gemaakt over het tempo van

Kerk van Driewegen

ontwikkeling en frequentie van vergaderen (niet te vaak), over hoe om te gaan met het continueren van kerkdiensten per dorp en toch ook een enkele keer gezamenlijk vieren (om elkaar ook zo te leren kennen) en over de eerste gezamenlijke financiële uitgaven. Verder is er over communicatie gesproken: het initiatief gaat de komende jaren gedragen worden door de overkoe- pelende naam 'Geloven in de Zak', er komt een website en een face- bookpagina.

Tenslotte zijn afspraken gemaakt om een aantal kringwerk / leerhuis activiteiten in het seizoen 2015 – 2016 samen te doen en over en weer voor elkaar 'open te stellen'. De overleggen droegen vooral bij aan een grotere herkenning van in hetzelfde 'kerk-schuitje' zitten en het communiceren van de bereid- heid 'er nu voor te gaan'.

Op het front van het nemen van nieuwe frisse initiatieven op missio- nair-diaconaal zijn er in het eerste deel van 2015 eveneens een aantal bijeenkomsten geweest om ideeën te ontwikkelen, onder de aanvanke- lijke werktitel 'Geloven en kerk-zijn langs nieuwe wegen'. Eerst twee- maal met groepen van ca. 10 – 20 personen en daarna in enkele werkgroepjes. Inmiddels zijn er een drietal 'project-lijnen' die alle drie een wat andere invalshoekhoek hebben. Ze kennen ook verschil- lende spiritueel-inhoudelijke accenten, waardoor onderscheiden groepen mensen gemotiveerd (kunnen) worden mee te doen.

Kerk van Ovezande

Missionair – diaconaal: 'Verder met Jikkemiene'

Ook 'Jikkemiene', dagactiviteit voor mensen met een beperking in het centraal in de Zak gelegen dorpje Nisse (ca. 600 inwoners), heeft te maken met bezuinigingen en veranderingen in de zorg. De continuïteit van de voorziening is daarmee in gevaar. Er is contact gelegd en het idee is gegroeid om mede door het werven van vrijwil- ligers voor het dagelijks vervoer de voorziening in stand te houden. Dit komt niet alleen ten goede aan een kwetsbare groep in de samenleving maar ook aan de leefbaarheid van het dorpje Nisse en last but not least aan het profiel van de kerk.

Tevens opent het kansen om in groeiende samenwerking met "Jikkemiene" in de toekomst iets op te zetten in de sfeer van een 'ontmoetingsplek' in combinatie wellicht met het nabij gelegen kerkgebouw en de andere nieuwe initiatieven. In de aanpak van de ontwikkeling van dit punt ontdek- ken we gaandeweg steeds sterker dat er veel voor te zeggen is zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij bestaande initiatieven, deze onder- steunen, verbindingen zoeken en tegelijkertijd helder blijven over je eigen profiel en motivatie.

Missionair-spiritueel / meditatief: 'Voettochten door de Zak'

Mede geïnspireerd door het pionier- project Nijkleaster in Jorwerd wordt een begin gemaakt met het opzet- ten van wandelingen door de Zak ▶

van Zuid Beveland. Eind september is een eerste wandeling van Nisse naar Driewegen in combinatie met ontmoeting, de mogelijkheid een Franciscus expositie te bezoeken en een eenvoudige maaltijd afgesloten door een Vesper. Komend jaar zullen in alle vier de jaargetijden voettochten worden georganiseerd waarbij ook weer zoveel mogelijk wordt aangesloten bij bestaande elementen in de jaaragenda op de dorpen. De ideeën voor verdere uitbouw van het idee 'voettochten in de Zak' borrelen inmiddels talrijk op.

Missionair- muzikaal: 'Gospeltrain Festival'

Iemand bracht het idee naar voren: "Ik wil al heel lang iets met de stoomtrein Goes-Hoedekenskerke en dan gospelmuziek/zang daarin..." Niet wetend wat het worden zou, maar aansluitend bij deze positieve energie, is aan de slag gegaan.

Inmiddels staan de grote lijnen uit voor een Gospel Festival in juni 2016 in Hoedekenskerke. Zo mogelijk in combinatie met een kampeerweekend voor jongeren uit heel Zuid Beveland en een aandacht trekken de oude stoomtrein vol muziek en zang...

Contouren van een nieuwe ecclesiologie?

Hoe een mogelijke ecclesiologie van de toekomst zich ontwikkelt is lastig aan te geven vanuit de actuele praktijk. Toch ter afsluiting een poging om, naast wat tussen de regels door al bleek, iets van mijn, zich mede door deze praktijk ontwikkelende, visie aan te geven:

1. Net als de rest van de samenleving bevinden kerk en gemeenten zich in een tijd van transformatie. Ik vergelijk het wel met een 'pop' of een 'larve': Een intensief proces van afsterven, kiemen en groeien van nieuw leven tegelijkertijd. Dit proces vraagt om openheid, geduld, nieuwsgierigheid, begrip voor mensen die in verwarring zijn of verdriet hebben om het afsterven, verwondering en vreugde om nieuw leven. En dat alles in één organisme dat we lichaam van Christus noemen.

2. Na een tendens van een aantal

Kalender voor kerkrentmeesters

Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden.

December:

- Publicatie in het kerkblad ter aankondiging van de actie Kerkbalans 2016.
- Betaling Maandnota.
- Er op toezien dat de kerkenraad vóór 15 december de begroting 2016 toezendt aan het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken, met daarbij ter informatie het beleidsplan.
- Activering van de gemeente voor de Oudejaarscollecte.

Januari:

- Aandacht voor wijzigingen op het terrein van de belastingen, sociale verzekeringswetten en pensioenpremies.
- De verzekeringsportefeuille nagaan (zie de checklist in de brochure "Kerkelijke gemeente en beleidscyclus").
- De actie Kerkbalans 2016 te houden van 17 t/m 31 januari 2016.
- Evaluatie risico-inventarisatie waarover elke kerkelijke gemeente dient te beschikken.
- Betalen Maandnota.

decennia dat de geografische gemeente op de terugtocht leek, mensen kozen steeds meer los van wijk of dorp een kerk of gemeente naar eigen smaak, geloof ik in de terugkeer van de geografische gemeente 2.0. Christenen houden op kleine schaal in dorp of wijk een lokale geloofsgemeenschap levend. Daarbij kunnen ze tegelijkertijd hun formele kerklidmaatschap bij verschillende kerkgenootschappen ondergebracht hebben en zelfs een deel van hun 'kerkelijke' of 'spirituele' activiteiten (inclusief misschien op zondag) elders beleven. Maar ze zoeken elkaar op, houden elkaar vast en proberen samen iets te betekenen voor de omgeving waar ze wonen.

3. De kern van het gemeente-zijn zoals die doorklinkt in brieven, evangeliën en Handelingen zal steeds meer cruciaal zijn voor het al dan niet vitaal continueren van lokale geloofsgemeenschappen: Elkaar opzoeken om samen de Bijbel te lezen en te doordenken, te bidden, de maaltijd en de Maaltijd te gebruiken, om te zien naar armen en zwakkeren, vriendelijkheid alle mensen bekend laten zijn. Leven in en uit Liefde.

Drs. A.P. (Arie) van der Maas MM (1965) is als predikant verbonden aan de Protestantse gemeente Driewegen – Ellewoutsdijk – Ovezande (50 pct. en aan de Protestantse gemeente te Hoek (50 pct.). Daarbij is hij o.a. voorzitter van de classicale vergadering Zeeuws Vlaanderen. Informatie en contact: www.arievandermaas.nl

■ Grens transitievergoeding in 2016 omhoog

Het maximale bedrag voor de transitievergoeding gaat per 1 januari 2016 omhoog naar € 76.000, zo meldt het blad Bestuur Rendement van oktober 2015.

In de wet Werk en Zekerheid is namelijk afgesproken dat de hoogte van de maximale transitievergoeding elk jaar wordt aangepast aan de ontwikkeling van de contractlonen. Daarom stijgt de maximale transitievergoeding met 1,4 procent naar € 76.050. Uit een ministeriele beschikking blijkt dat dit bedrag op € 76.000 wordt afgerond. Is het jaarsalaris hoger dan € 76.000, dan ontvangt de werknemer maximaal dat jaarsalaris bij ontslag.

Voorlichtingsbijeenkomsten kerkelijke begraafplaatsen

Rook Belder

Algemeen

De Commissie Beheer Kerkelijke Begraafplaatsen (CBKB) van de VKB organiseert eens in de 3 of 4 jaar een drietal voorlichtingsbijeenkomsten in het land om de colleges van kerkrentmeesters (zo'n 440) te attenderen op bepaalde wijzigingen die gedurende de afgelopen jaren in b.v. de regelgeving hebben voorgedaan.

Dit jaar hield de CBKB deze informatiebijeenkomsten op 21 september (Joure), 23 september (Beekbergen) en 28 september (Rotterdam), die in totaal door zo'n 180 kerkrentmeesters werden bezocht.

De voorzitter van de CBKB, drs. J. la Croix, tevens lid van het hoofdbestuur van de VKB, wijst erop dat de VKB zeer binnenkort het modelreglement voorzien van diverse bijlagen heeft geactualiseerd. Tevens wordt er hard gewerkt aan een nieuwe versie van het in 2010 uitgegeven Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen. Ook attendeerde hij op de aanwezigheid van KKA, die op de drie bijeenkomsten met een stand aanwezig was.

Tijdens deze voorlichtingsbijeenkomsten werd door de heer drs. W. van Vliet, werkzaam bij HVK Stevens Belastingadvies Amsterdam en fiscaal adviseur van de VKB, informatie verstrekt over enkele belastingen waarmee kerkrentmeesters in het kader van de exploitatie van de begraafplaats te maken kunnen krijgen en de ANBI. De informatie over dit onderwerp werd in Beekbergen bij afwezigheid van de heer Van Vliet gegeven door mr. A. Rigters, lid van het hoofdbestuur van de VKB. Verder werd door de consultant van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB), de heer W. van Midwoud, een inleiding ver-

Drs. J. la Croix

zorgd over de administratie van de begraafplaats.

Tenslotte waren kerkrentmeesters in de gelegenheid om tevoren vragen ter bespreking op te geven. Deze vragen werden beantwoord door de heren ing. D.A.J. Bruil, drs. J. la Croix en mr. A. Rigters, leden van de CBKB van de VKB.

Belastingen en ANBI

De heer Van Vliet besprak vier fiscale en juridische zaken die zich rondom het beheer van kerkelijke begraafplaatsen kunnen voordoen.

BTW

In de Wet op de omzetbelasting 1968 zijn de diensten verricht door lijkbezorgers vrijgesteld van heffing omzetbelasting. De wettelijke BTW-vrijstelling is in principe beperkt tot diensten van lijkbezorgers, maar de BTW-richtlijn biedt wel de mogelijkheid leveringen die rechtstreeks hiermee verband houden, en voldoen aan bepaalde criteria, vrij te stellen. De meeste kerkelijke gemeenten zijn van BTW vrijgesteld, maar wanneer men met horecadiensten te maken heeft,

vallen die weer onder de BTW. In bepaalde situaties is het denkbaar dat inkoop-BTW pro rata kan worden teruggevorderd bij de Belastingdienst.

Vennootschapsbelasting

Kerkelijke gemeenten zijn niet van vennootschapsbelasting vrijgesteld. Of een kerkelijke gemeente die een begraafplaats exploiteert dit vanuit haar kerkelijke opdracht als genoemd in ordinantie 11 van de kerkorde doet, maakt in beginsel geen verschil. Vennootschapsbelasting wordt geheven over de winst van een stichting, vereniging of kerkelijke gemeente indien en voorzover zij een onderneming bedrijven. Er zijn commerciële bedrijven die begraafplaatsen exploiteren, dus is er concurrentie. Dat leidt weer tot vennootschapsbelastingplicht, ook al wordt er geen winst behaald.

Belangrijk is dat zij met de exploitatie van de begraafplaats geen winst beoogt of behaalt. Het is dus aan te raden dat tarieven worden gehanteerd waardoor er 'kostendekkend' wordt begraven. Onder kostendekkend begraven zijn wel begrepen toekomstige verplichtingen die een kerkelijke gemeente jegens rechtgebende is aangegaan. Dat betekent duidelijk in de balans omschrijven dat het gaat om toekomstige verplichtingen en geen algemene reservevorming. Verder zijn aftrekbaar de kosten van vrijwilligers op basis van het minimumloon. Er geldt een vrijstelling van € 15.000 per jaar en € 75.000 voor 5 jaar. Ook geldt er een fictieve aftrekpost voor onbezoldigde vrijwilligers mits naam en adres van deze vrijwilligers wordt bijgehouden. Extra aftrekposten bij winstberekening zijn: giftenaftrek (50 procent van de winst tot maximaal € 100.000) en de fondswervingvrijstelling die sinds 2012 onder strikte voorwaarden geldt. ▶

Mr. A. Rigters

ANBI

Het aantrekkelijke om een ANBI-status te hebben is de giftenaftrek, vrijstelling van schenk- en erfbelasting en in specifieke gevallen vrijstelling van overdrachtsbelasting. Voor kerkelijke gemeenten geldt vanaf 1 januari 2016 een status aparte met betrekking tot de ANBI. Maar algemeen nut is geen particulier belang. Als uitgangspunt geldt dat een instelling voor 90 procent algemeen nut moet zijn. Dat geldt b.v. voor de categorieën: welzijn, zorg, onderwijs, cultuur, religie en levensbeschouwing. Begraven van mensen wordt niet genoemd, maar aangenomen wordt dat dit onder één van de hiervoor genoemde criteria geldt.

Over ANBI is in 2015 erg veel gepubliceerd, zodat er vanuit mag worden gegaan dat kerkrentmeesters zo langzamerhand weten wat van hen per 1 januari 2016 verwacht wordt. Ook hier geldt: om kostendekkend te begraven en niet marktconform. Er wordt met de Belastingdienst in dit verband nog overleg gepleegd om later eventuele naheffingen te voorkomen. Begraafplaatsen kunnen ANBI-waardig zijn als ze aan de voorwaarden van de wet voldoen. Begraafplaatsen die alleen gebruikt worden om leden van de kerkelijke gemeente te begraven, vallen niet onder de ANBI-regeling omdat niet aan de 90-procent norm wordt voldaan.

Loonbelasting

De heer Van Vliet sluit zijn uiteen-

zetting af door te wijzen op de vrijwilligersregeling waarmee in de praktijk soms erg creatief wordt omgegaan, met als gevolg dat bij ontdekking de belastinginspectie relatief forse boetes kan opleggen. Deze vrijwilligersvergoeding moet in het kader van de loonbelasting worden gezien. Ook op begraafplaatsen zijn veel vrijwilligers werkzaam die hiervoor soms een geringe vergoeding ontvangen. Deze bedragen zijn vrijgesteld van de heffing van loonbelasting en premieheffing indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De vergoeding, inclusief kostenvergoeding voor onder meer reizen en dergelijke, bedraagt niet meer dan € 150 per maand en € 1.500 per jaar;
- Indien een urenvergoeding wordt uitbetaald dan mag deze niet hoger zijn dan € 2,50 per uur voor personen tot 23 jaar en € 4,50 per uur voor personen vanaf 23 jaar.

Grafadministratie

De heer Van Midwoud wijst er op dat de grafadministratie de ruggengraat van de administratie van de begraafplaats vormt en wanneer deze goed wordt opgezet is die van onmisbaar belang voor een goed en zorgvuldig beheer van de begraafplaats. Want de grafadministratie omvat het gegevensbestand inzake begraven, bijzetten van stoffelijke overschotten en van asbussen. Hij heeft zijn inleiding in vier rubrieken ingedeeld, namelijk de Handleiding grafadministratie, wetmatigheden, administratieve handelingen en wel of niet automatiseren.

Noodzaak voor handleiding

Om een goed overzicht van de huidige situatie te krijgen, hield de LOB een enquête. Een opmerkelijke uitkomst was dat 30 procent van de respondenten aangaf niet te weten of de grafadministratie aan de wettelijke eisen voldoet. Dat ongeveer één op de drie begraafplaatsbeheerders er aan twijfelt, is een signaal dat het een goede zaak van de LOB was deze handleiding beschikbaar te stellen. Op de vraag of de administratie op enigerlei wijze is geautomatiseerd, reageerde

Drs. W. van Vliet

67 procent met de mededeling dat dit het geval is.

Het geheel aan activiteiten op een begraafplaats is een complexe materie. Wetgeving, administratie, contact met nabestaanden e.d. zijn belangrijke factoren. Binnen een vaste planning dienen deze handelingen volledig en foutloos afgehandeld te worden. Alle 26 werkprocessen worden in de handleiding beschreven en deze staan bovendien online.

Wetmatigheden

De Wet op de lijkbezorging (Wlb) is de basis. Hierin staat beschreven wat er moet gebeuren wanneer iemand overlijdt, dus wat er wel en niet met een lichaam van de overledene kan en mag gebeuren. Het Besluit op de lijkbezorging vult de Wlb op een aantal punten nader in. Het regelt een aantal technische zaken, zoals de inrichting van een graf, hoogte van het grondwater e.d., maar ook het vervoer van stoffelijke overschotten naar en vanuit Nederland. Ook regelt het enkele strafbepalingen.

Administratieve handelingen

Hierbij gaat het vooral om het gebruik van de juiste terminologie zoals die in de Wlb wordt gebruikt. Nog maar al te vaak wordt er gesproken over een eigen graf, een huurgraf, een koopgraf, terwijl de Wlb slechts twee soorten graven kent, namelijk:

- a. een algemeen graf bij de begraafplaats in beheer waarin gelegenheid wordt gegeven tot

Vragen van kerkrentmeesters

Na de inleidingen van de heren Van Midwoud, Rigters en Van Vliet worden er allerlei vragen gesteld. Ook worden de vragen behandeld die door kerkrentmeesters tevoren waren opgegeven.

Verschil in tarieven

Er is een kerkelijke gemeente die haar begraafplaats beschikbaar stelt aan de inwoners in een dorp, maar een reductie toepast in haar tarieven aan gemeenteleden. Of nog concreter gesteld: gemeenteleden die Kerkbalans betalen, betalen een lager tarief dan gemeenteleden die geen kerkelijke bijdrage betalen. Dit is totaal onjuist en lijkt een vorm van discriminatie. Wanneer, zoals in de meeste gevallen, op de begraafplaats inwoners van een dorp begraven mogen worden, staat deze 'bedrijfsvoering' los van de vraag of men wel of niet kerkelijk meelevend is en of men wel of geen Kerkbalansbijdrage betaalt. De begraafplaats is, en dat blijkt ook uit de financiële verslaglegging wanneer die juist wordt gedaan, een aangelegenheid die onafhankelijk is van al dan niet betrokken zijn bij de kerkelijke gemeente.

Rechtskracht oude reglement

Wanneer men een nieuw reglement vaststelt en daarin b.v. bepaalt dat particuliere graven, zoals de Wlb al jaren stelt, alleen voor bepaalde tijd worden uitgegeven, betekent dit niet dat oude rechten hiermee vervallen. Deze rechten uit het oude reglement blijven bestaan, want er is destijds een overeenkomst aangegaan tussen partijen (begraafplaats en rechthebbende) die niet eenzijdig kan worden teniet gedaan.

Betekenis grafbewijs

Het bijhouden van een grafdossier, zoals door de heer Van Midwoud genoemd, is van wezenlijke betekenis. Wanneer een graf wordt uitgegeven, dient dat in een register te worden aangetekend. Maar daarnaast is het belangrijk dat wanneer er ook een grafakte of grafbrief wordt uitgegeven aan rechthebbende de begraafplaats daarvan een kopie bewaart in het grafdossier. In de praktijk blijkt vaak ►

Voorlichtingsbijeenkomst Joure

het doen begraven van overledenen; en
b. een particulier graf, bij de begraafplaats in beheer, waarin aan een natuurlijk of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend tot het doen begraven en begraven houden van overledenen en het bijzetten van asbussen.

Begraafplaatsbeheerders doen er verstandig aan om alleen deze terminologie te hanteren en andere begrippen zoals koopgraf in b.v. hun grafbrieven te verwijderen.

Een belangrijk onderdeel van de administratieve handelingen is het grafdossier. In het grafdossier bevinden zich alle relevante stukken betrekking hebbend op een bepaalde graflocatie. Van ieder graf wordt in het archief van de administratie een grafdossier beheerd. Vaak wordt er gewerkt met een map met relevante stukken of met een digitaal dossier waarbij alle stukken digitaal zijn opgeslagen in bestandsmappen. Het grafdossier omvat o.a. aanvraagformulier begraafing, eventueel verlof tot uitstel of eerder begraven, een tenaamstellingformulier, kopie van de grafakte of grafbrief, eventuele vergunning indien een grafmonument wordt geplaatst en algemene correspondentie.

Automatisering

Voor kleine begraafplaatsen met

een paar begravingen per jaar, kan zonder meer volstaan worden om met de bestaande kaartenbak verder te gaan, zo stelt de heer Van Midwoud. Maar het wordt anders wanneer de begraafplaats van grotere omvang wordt. Automatisering biedt vele voordelen zoals een snellere informatievoorziening in het kader van het benaderen van rechthebbende wanneer grafrechten vervallen.

Denkbaar is een automatiseringspakket met anderen te gebruiken, maar belangrijk is de administratie actueel te houden. De kaartenbakfunctie, waarop alle relevant informatie aangetekend is, is erg belangrijk en voor een begraafplaats van levensbelang. Veel standaardbrieven en -documenten kunnen worden opgeslagen en worden opgehaald. Gegevens van rechthebbenden, steenhouders enz. kunnen gekoppeld worden aan brieven. Er zijn diverse automatiseringspakketten in de handel. Heel dure, maar ook pakketten van circa € 1.000 die heel goed werken. Sommige pakketten bevatten modules die via internet bereikbaar zijn en er bestaan zelfs pakketten waarbij de administratie uitsluitend en volledig online wordt gedaan.

De heer Van Midwoud besluit zijn inleiding door erop te wijzen om met leveranciers goede afspraken te maken in het kader van helpdesk, update en upgrade zodat ook op dit gebied de continuïteit gewaarborgd is.

W. van Midwoud

dat dit niet gebeurt en dat leidt tot allerlei complicaties tussen rechthoudende en de begraafplaats over de vraag tegen welke condities het graf is uitgegeven.

Urntarieven

Het bijzetten van urnen op kerkelijke begraafplaatsen neemt jaarlijks toe. Vaak wordt de vraag gesteld welke tarieven hiervoor moeten gelden. Het uitgangspunt moet zijn dat ook hier kostendekkend geëxploiteerd moet worden. Maar informeer eens bij omliggende gemeenten of bij burgerlijke gemeenten die een algemene begraafplaats exploiteren.

Afstand graven en grondwaterstand

Het Besluit op de lijkbezorging regelt in artikel 5 dat de afstand tussen graven onderling tenminste 30 cm moet zijn. Boven de kist is er een laag grond van tenminste 65 cm.

Ten hoogste mogen drie lijken boven elkaar worden begraven mits tussen elke kist een laag grond van tenminste 30 cm dikte wordt aangebracht. De graven bevinden zich tenminste 30 cm boven het niveau van de gemiddelde hoogste grondwaterstand.

Reserveren

Reserves vormen zonder dat aangegeven is waarvoor die bestemd zijn, is geen goed beleid. Bovendien staat dit op gespannen voet met b.v. de vennootschapsbelasting, zoals de heer Van Vliet aangaf. Het is wel aan

te bevelen om voorzieningen te treffen voor toekomstige verplichtingen.

Beheersvorm

Er zijn verschillende vragen over de beheersvorm. Dat is aan de orde wanneer men plaatselijk niet meer over de bestuurskracht beschikt om er voor te zorgen dat de begraafplaats goed wordt beheerd en geëxploiteerd. Het Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen geeft uitvoerig aan welke handelingen verricht moeten worden. Ook is een model van de statuten opgenomen voor een op te richten stichtingsbestuur. Door dit model te hanteren is de inbreng van de kerkelijke gemeente bij het toekomstige beleid rondom de begraafplaats gewaarborgd, want de benoeming van bestuurders gebeurt door de kerkenraad of het college van kerkrentmeesters, terwijl ook statutenwijziging de instemming van de kerkenraad behoeft.

Een gemeente heeft de voorkeur voor een lokale Vereniging Beheer Kerkelijke Begraafplaats. Dat kan natuurlijk zonder meer, maar kan het wel eens moeilijker maken b.v. bij het vaststellen van tarieven door een ledenvergadering.

Verkoop van graven patiënten e.a.

Mag een college van kerkrentmeesters graven verkopen aan terminale patiënten, zo was een vraag. Ja, dat mag, alleen de terminologie is niet juist, want bedoeld wordt een particulier graf voor bepaalde (of onbepaalde) tijd uitgeven. Of een begraafplaats in deze tijd het onderscheid in 1e en 2e klas graven wil handhaven, is haar eigen beleid. De Wlb zegt daar niets over.

Eeuwigdurende rechten

Met "eeuwigdurende rechten" wordt bedoeld de uitgifte van graven voor onbepaalde tijd, wat vroeger vaak door legaatstelling gebeurde. Het advies van het hoofdbestuur van de VKB is conform de Wet op de Lijkbezorging van 2010 te handelen. Maar oude rechten van 'eeuwigdurend' zijn in beginsel ook eeuwigdurend en niet zoals, soms wordt opgemerkt: een eeuw is 100 jaar, dus eeuwigdurend

Ing. D.A.J. Bruil

is ook 100 jaar. Eeuwigdurend is voor altijd. Er zijn situaties denkbaar waarbij beëindiging mogelijk is, zoals:

- a. indien in het reglement of grafbrief voorwaarden zijn gesteld inzake het onderhoud van de grafbedekking en hieraan wordt door rechthoudende niet voldaan, dan is het na een zorgvuldig gekozen procedure mogelijk om het eeuwigdurend grafrecht te laten vervallen;
- b. indien een grafrecht voor onbepaalde tijd is gevestigd, maar zonder voorwaarden inzake overschrijving en onderhoud, dan is moeilijk het grafrecht te beëindigen. Wanneer na langdurig zoeken naar rechthebbenden, geen resultaat wordt bereikt, terwijl er sprake is van ernstige verwaarlozing van het graf en de grafbedekking, dan is het in beginsel mogelijk het graf en de grafbedekking te ruimen;
- c. indien het grafrecht voor onbepaalde tijd is gevestigd met volledige afkoop van het onderhoud door de rechthoudende en het blijkt dat rechthoudende niet te vinden is, dan zijn er binnen een zorgvuldig op te stellen procedure mogelijkheden om de grafbedekking te verwijderen en het graf te ruimen.

Het advies is: ga in voorkomende

gevallen niet zelf experimenteren, maar neem contact op met de VKB voor verdere begeleiding.

Grond aankopen voor uitbreiding begraafplaats

Het Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen behandelt uitbreiding en aanleg van een begraafplaats. Hieronder in het kort de meest belangrijke punten:
Voor de aanleg van een nieuwe begraafplaats moet aan een scala van zaken gedacht worden, zoals o.m.:

- is de ligging van de grond in het bestemmingsplan opgenomen?
- hoe is het terrein gesitueerd met eventueel omliggende bebouwing?
- hoe is het gesteld met eventuele geluidsoverlast?
- welke eisen stelt de inspectie milieuhygiëne?
- hoeveel begrafenissen zijn er per jaar en wat is de prognose voor de toekomst?
- is er een accommodatie nodig voor rouwdiensten en/of condoleren?
- welke graven worden er uitgegeven (algemene graven of graven waarop een uitsluitend recht rust)?
- samenstelling van grond en zand, enz.

Alvorens een en ander tot uitvoering wordt gebracht, is het gewenst een z.g. Programma van Eisen (PvE) op te stellen.

Oorlogsgraven

Sinds de Tweede Wereldoorlog telt Nederland een aantal militaire erevelden en een groot aantal oorlogsgraven op gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen. De Wlb is op deze begraafplaatsen en graven in beginsel onverkort van toepassing.

Tijdens de oorlog werden gesneuvelde militairen van diverse nationaliteiten en burgers niet alleen begraven op gemeentelijke of bijzondere begraafplaatsen, maar soms ook in veldgraven of massagraven. Na afloop van de oorlog deelde de Minister van Oorlog bij brief d.d. 20 juli 1945 aan de burgemeesters mee dat het onderhoud van oorlogs-

graven van Duitse militairen werd opgedragen aan de burgemeesters, op dezelfde wijze zoals dat was gebeurd ten aanzien van Nederlandse en geallieerde militaire graven.

Op 13 september 1946 werd met medewerking van de regering de Oorlogsgravenstichting (OGS) in het leven geroepen. Deze stichting nam de verzorging van de Nederlandse oorlogsgraven in binnen- en buitenland op zich. Volgens de circulaire d.d. 11 september 1989 van de OGS worden de graven onderscheiden in:

- a. Rijksgraven. Dat zijn graven van na 9 mei 1940 gesneuvelde of aan bekomen verwondingen overleden Nederlandse militairen, alsmede de graven van Nederlandse burgers die door handelingen van de bezetter zijn omgekomen. Het maakt geen verschil of de graven zich op een gemeentelijke dan wel bijzondere begraafplaats bevinden;
- b. Stichtingsgraven. Graven die in de loop der tijd door de eigenaar zijn overgedragen aan de stichting dan wel aan haar werden afgestaan om niet door een gemeente of een kerkbestuur.
- c. Particuliere graven. Graven zoals bedoeld onder a. die door rechthebbende tegen betaling werden verkregen dan wel door de gemeente of een andere instelling werden aangeboden, en
- d. Geallieerde graven. Graven van gesneuvelde militairen uit het Gemenebest en van andere nationaliteiten.

Het onderhoud van deze oorlogsgraven wordt verzorgd in overleg met de Oorlogsgravenstichting te Den Haag.

Administratie VKB

Een vraag die ook aan de orde werd gesteld, was in hoeverre het administratieprogramma dat door de Vereniging destijds is aangeboden nog bruikbaar is. Degene die dit pakket heeft ontwikkeld heeft aangegeven dat het programma op zich wat faciliteiten betreft niet

Handleiding voor kerkrentmeesters

Dit jaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters gereed gekomen. Het boek is een naslagwerk en verwijzingsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk.

De handleiding is verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

De kosten voor de handleiding zijn € 12,50 exclusief 6 pct. BTW en verzendkosten.

meer wordt doorontwikkeld. Wel voldoet het programma aan de eisen van de actuele Windows versies. Indien gebruikers problemen ondervinden kan contact worden opgenomen met het Centraal Bureau in Dordrecht.

Ruiming van graven

Ruiming van graven is het uit graven verwijderen van de overblijfselen van lijken en eventuele restanten van kisten en omhulsels met als doel de vrijgekomen grond opnieuw te gebruiken voor begraving. Met inachtneming van de Wlb kan het college van kerkrentmeesters graven doen ruimen, mits dit gebeurt door daartoe gekwalificeerde personen c.q. gecertificeerde bedrijven. ▶

Dat is een absolute voorwaarde waaraan uit het oogpunt van piëteitsoverwegingen voldaan moet worden.

Ruiming kan niet eerder plaatsvinden dan na verloop van 10 jaar nadat voor het laatst een lijk begraven is. In tegenstelling tot de regelgeving zoals die vóór 1 januari 2010 gold, hoeft bij ruiming geen melding meer plaats te vinden bij de inspectie van de volksgezondheid.

Voordat met de ruiming wordt begonnen, dient er een plan van aanpak te worden gemaakt. Hierin wordt o.m. vastgelegd hoe de bestemming is van de nog aan te treffen skeletdelen, hoe opgetreden wordt bij het aantreffen van onvolledig verteerde resten en wat daarvan de herbesteding is. De kosten van ruimen komen geheel voor rekening van de eigenaar van de begraafplaats. Van belang is een tijdige publicatie in plaatselijke bladen en het aangeven op de begraafplaats zelf van het voornemen tot ruiming van graven over te gaan.

Het eigendom van graftekens (natrekking)

Sinds 1 januari 2010 zijn de grafmonumenten weer eigendom van de nabestaanden. De rechthebbenden op graven krijgen via het grafrecht weer alle zeggenschap over hun monumenten. Colleges van kerkrentmeesters konden risico's afdekken in reglementen en door hun administratie van rechthebbenden actueel te houden.

In artikel 32a van de Wlb is bepaald dat gedurende de periode dat een graf niet geruimd mag worden artikel 20, eerste lid, aanhef en onder e en f van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing is op hetgeen op dat graf geplaatst is. De hoofdregel in het Burgerlijk Wetboek is dat alles wat duurzaam aan de grond verbonden is, ook eigendom is van de eigenaar van die ondergrond. Dat wordt "natrekking" genoemd, maar het nieuwe art. 32a Wlb maakt daar een uitzondering op. Dit geldt voor alle graven, zowel algemene, particuliere graven en voor alle bestaande graven.

Anders gezegd: gedurende de tijd

dat het graf niet geruimd mag worden is 'natrekking' opgeschort.

Verantwoord beheer van de begraafplaats

Een vuistregel voor een verantwoord beheer van de kerkelijke begraafplaats is het volgende. Een goed beheer van een kerkelijke begraafplaats is gebaseerd op drie pijlers, namelijk:

- een geactualiseerd reglement voor het beheer van een kerkelijke begraafplaats;
- een goed ingerichte en bijgehouden administratie; en
- periodiek aangepaste tarieven.

Het één kan niet zonder het ander. De basis is het beheersreglement. Dit reglement wordt op dit moment herzien en verwacht wordt dat binnenkort het model, voorzien van de laatste wijzigingen, weer beschikbaar is. Het model, dat van een uitgebreide toelichting is voorzien, bevat verder diverse bijlagen (o.a. grafbewijzen, brieven inzake verlenging, ruiming, rekeningsschema en onderdelen waarvoor een tarief berekend dient worden).

Sluiting en opheffing van de begraafplaats

Wanneer de houder van de begraafplaats zou besluiten deze te sluiten, dan dient hij direct daarvan melding te maken bij Burgemeester en Wethouders. Tegen zo'n besluit van sluiting kunnen rechthebbenden in beroep gaan bij Gedeputeerde Staten.

Zodra de begraafplaats gesloten is, worden er geen lijken meer begraven en blijft de begraafplaats gedurende 20 jaar onaangeroerd liggen. Een particulier graf dat op een gesloten begraafplaats is gelegen, wordt, voorzover in het onderhoud behoorlijk is voorzien, onaangeroerd gelaten. Een begraafplaats is geen begraafplaats meer indien de grond de bestemming heeft verloren en zich daarin geen graf bevindt.

Eeuwigdurend graf na schudden omzetten

Wanneer een eeuwigdurend graf geschud is, d.w.z. dat de nog aanwezige stoffelijke resten dieper in het graf worden herbegraven,

zodat opnieuw in het bestaande graf kan worden begraven, blijft dat graf tegen dezelfde condities (=onbepaalde tijd) waarvoor het destijds is uitgegeven, ter beschikking van rechthebbende. Wanneer de begraafplaats van de gelegenheden gebruik wil maken dit graf voor bepaalde tijd te gaan uitgeven, dan is daar altijd de instemming van rechthebbende voor nodig.

Vergoeding aan vrijwilligers

Wanneer de Belastingdienst in het kader van b.v. de loonbelasting een controle houdt, dan neemt zij de vergoedingen aan vrijwilligers tegelijk mee. Mocht blijken dat hieraan niet is voldaan, dan neemt het college van kerkrentmeesters grote risico's met alle vervelende gevolgen van dien. Dus daarom nogmaals: houd u zich stipt aan de vrijwilligersregeling die als volgt is: een vrijgestelde vergoeding van loonbelasting en premieheffing indien aan de gelden voorwaarden wordt voldaan, die hier eerder zijn genoemd (zie het hoofdstuk Belastingen en ANBI, onder Loonbelasting).

■ Van Vulpen-orgel in gebruik in Bergeijk

Op 3 oktober jl. werd in de kerk van de Protestantse gemeente te Bergeijk het recent daar geplaatste Van Vulpen-orgel in gebruik genomen. In het kader van het 200-jarig bestaan van het kerkgebouw namen de vier organisten van Bergeijk het initiatief om voor hun kerk op zoek te gaan naar een orgel met meer draagkracht en meer klankmogelijkheden. Via sponsoring kon het orgel door de protestantse gemeente worden aangekocht.

“Met stokken en hooivorken naar Hooge Zwaluwe”

Rook Belder

In de zomer van 2015 vond in het Brabantse Lage Zwaluwe de presentatie plaats van “Uren, dagen, maanden, jaren... - protestantse kerken in Hooge en Lage Zwaluwe”. Het boek is van de hand van de Dordtse amateurhistoricus Arie Nelemans die vijf jaar geleden van de kerkenraad van Hooge Zwaluwe het verzoek kreeg de geschiedenis van het kerkgebouw en de kerkelijke gemeente op schrift te stellen. Hij voldeed daar graag aan, maar verlangde daarbij dat ook te willen doen over de geschiedenis van de Protestantse gemeente van Lage Zwaluwe.

De presentatie van het boek werd gehouden in de kerk van Lage Zwaluwe, het dorp dat vroeger in de schaduw van Hooge Zwaluwe stond. In een brief die in het archief van de protestantse gemeente van Lage Zwaluwe is bewaard, is te lezen dat er bij de stichting van de gemeente in 1580 weinig inwoners van Lage Zwaluwe waren die gereformeerd waren. De meeste kerkgangers kwamen toen uit Hooge Zwaluwe. Zo kwam een combinatie tot stand tussen de gemeenten Hoge Zwaluwe en Lage Zwaluwe.

Uit 1663 is een lijst bewaard gebleven waarop de preekbeurten van dat jaar stonden. Daaruit blijkt dat de predikant altijd 's zondags in de kerk van Hooge Zwaluwe preekte. In januari en februari deed hij dat alleen 's morgens in Hooge Zwaluwe en enkele malen preekte hij in het schoolhuis van Lage Zwaluwe om 's winters ruim vijf kilometer te lopen naar Hooge Zwaluwe. Vanaf half april preekte hij op zondag twee keer in de kerk van Hooge Zwaluwe, maar hij ging dan niet meer voor in Lage Zwaluwe Dit verliep zo tot oktober. Daarna ging hij eenmaal per zondag voor in Hooge Zwaluwe

Bord met de tekst: de Wet des Heeren ofwel de Tien Geboden in de kerk van Lage Zwaluwe

en vanaf eind november ging hij, naast de zondagse erediensten in Hooge Zwaluwe, op donderdagavond voor in Lage Zwaluwe. Als de predikant in Lage Zwaluwe ging preken, kreeg hij daar wijn te drinken die door de kerk werd betaald.

In 1696 kreeg Lage Zwaluwe een eigen kerkgebouw waarin maar weinig diensten werden gehouden. Dat zinde de inwoners van dit dorp niet, want zij moesten vijf kilometer door weer en wind naar Hooge Zwaluwe lopen. Steeds meer werd aangedrongen op meer diensten en op een eigen predikant in Lage Zwaluwe. De spanning liep verder op en in 1792 kwam het tot een uitbarsting. De inwoners van Lage Zwaluwe gingen met stokken, vorken en scherp geweer naar Hooge Zwaluwe om de Raadsheer Tollius de resolutie af te dwingen

over de predikplaatsen. Het kwam tot handtastelijkheden en het liep zo hoog op dat het leger werd ingezet.

Op 10 september 1815 berichtte de Minister van Staat voor Binnenlandse Zaken dat hij vanaf dat moment Lage Zwaluwe de vrijheid geeft om te beroepen en de combinatie met Hooge Zwaluwe op te heffen. In 1816 kreeg het dorp een zelfstandige kerkenraad en een eigen predikant. Sindsdien is er sprake van twee gemeenten.

Het boek “Uren dagen, maanden jaren ... - protestantse kerken in Hooge en Lage Zwaluwe”, dat 156 pagina's telt, is geschreven door Arie Nelemans uit Dordrecht en wordt uitgegeven door Barjesteh van Waalwijk van Doorn & Co's. Het kost € 35 en is te bestellen via www.barjesteh.nl, ISBN 978 90 5613 1173.

Kerkbalans 2016 wor

Hoe zorgen we voor een nog positievere sfeer rond Kerkbalans? Uit die vraag is bij de Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG), de landelijke organisator van Kerkbalans, het idee ontstaan om als Rooms Katholieke Kerk, Protestantse Kerk en Oud-Katholieke Kerk Kerkbalans komend jaar letterlijk in te luiden. Op zaterdag 16 januari 2016 om 12.00 uur wil de ICG door heel Nederland de klokken luiden voor de vrijwilligers van Kerkbalans, zodat die zich gesteund weten. De klokken zullen worden geluid door bekende Nederlanders die de waarde van de kerk zien en willen uitdragen. Behalve de vrijwilligers nodigen de organisatoren ook journalisten uit om bij het "inluidentmoment" aanwezig te zijn.

Vrijwilligers in het zonnetje

Kerkbalans is voor vrijwilligers niet altijd de meest gemakkelijke actie. Soms krijgen ze nare reacties aan de deur. Onderzoek wijst uit dat een gezamenlijk, positief moment bijdraagt aan hun motivatie. Vrijwilligers voelen zich gezien en gesteund. Bovendien krijgen ze eventueel ook direct hun spullen uitgereikt en worden zo dus ook letterlijk toegerust.

Journalisten zoeken soms de negatieve toonzetting: krimpende kerk, teruglopende opbrengsten. Door bekende Nederlanders de waarde van de kerk te laten uitdragen, geeft de organisatie handvatten voor positieve verhalen. Bovendien biedt dit idee handvatten om in de lokale gemeenten meerdere 'perswaardige momenten' te organiseren (aankondiging, voorbereiding, interview met de klokkenluider, de actie zelf, verslag na afloop). Zo creëert men meerdere berichten in lokale en regionale kranten en worden ook de potentiële gevers via de media optimaal geïnformeerd dat Kerkbalans eraan komt.

Kerk in de samenleving

Dankzij Kerkbalans kunnen kerkgemeenschappen actief zijn. Het idee leeft vaak dat dit een 'gas-waterlicht'-actie is. Niet iets om mee naar buiten te treden. Terwijl het juist dankzij Kerkbalans is dat de kerk haar rol van betekenis kan spelen. De kerk vervult van oudsher een maatschappelijk rol in de samenleving in allerlei projecten en verbanden. Bij deze actie laten de organisa-

toren bekende Nederlanders/inwoners vertellen waarom ze enthousiast zijn over de kerk en op die manier komt aan bod wat de kerk voor onze samenleving betekent: van schuldhulpverlening, tot ondersteuning van mantelzorgers. Van een plek om te vieren en te rouwen, tot een schuilplaats voor wie dat nodig heeft.

Samen Kerkbalans inluiden

rdt letterlijk ingeluid

De ICG realiseert zich dat het idee nieuw is en de nodige inspanning vraagt. Daarom kiest de organisatie voor een realistische aanpak. Als in 2016 in ieder geval in één stad per provincie Kerkbalans op deze manier van start gaat, is er al veel bereikt. Het Landelijk campagne team Kerkbalans gaat zorgen dat deze plaatsen veel aandacht krijgen, ook van de landelijke pers.

Stappenplan en ondersteuning

De gemeenten die het zien zitten om in hun dorp of stad Kerkbalans op deze manier in te luiden, kunnen op ondersteuning rekenen. De ICG als landelijke organisator van de actie Kerkbalans heeft het communicatiebureau Buro Dirigo ingehuurd om uitnodigingsbrieven, persberichten en andere uitvoerende werkzaamheden op te pakken. Wie besluit met dit idee aan de slag te gaan, kan gebruik maken van een stappenplan met bijbehorende materialen. Dit stappenplan helpt

het inluidelement op lokaal niveau te realiseren. Hierin vindt men alle middelen die nodig zijn voor het "inluidelement", zoals een draaiboek.

Op www.kerkbalans.nl/inluiden kunnen deelnemers meer over de actie lezen en het stappenplan downloaden. Gebruik maken van het stappenplan en bijbehorende materialen is gratis. De deelnemende gemeente of parochie betaalt alleen de kosten voor lokale zaken als koffie en thee en misschien een bloemetje voor de bekende Nederlander en dergelijke.

Voorbeeld invulling startbijeenkomst

- 11.15 uur – Inloop met koffie, thee, limonade en wat lekkers, gevolgd door een welkomstwoord door de kerkrentmeester/penningmeester of voorganger/pastoor en een korte speech door de BN'er die de klok luidt.
- 12.00 uur - De klok wordt geluid.
- 12.15 uur – Eventueel uitdelen materialen aan vrijwilligers en einde.

Wat levert een Kerkbalans-inluidelement op?

- Vrijwilligers voelen zich gewaardeerd en gemotiveerd.
- Gevers kennen Kerkbalans en zijn enthousiast.
- Positieve berichten in de lokale media.
- Hogere opbrengst.

Waarom Amstelveen Kerkbalans inluidelement

"Met het inluidelement worden alle betrokkenen enthousiast gemaakt over wat de kerk kan betekenen. Niet alleen voor de kerkleden maar ook voor de buurt, wijk of stad. Een mooie motivatie voor Kerkbalans!"
Yvonne Teitsma, communicatieadviseur Protestantse Kerk Amstelveen
– Buitenveldert

Samenwerking van de kerken

Bijzonder aan het inluidelement is de samenwerking tussen de Rooms Katholieke Kerk, Protestantse Kerk en de Oud-Katholieke Kerk. Door de samenwerking ligt de focus op de maatschappelijke rol van de kerk, op lokaal en nationaal niveau.

Synode aanvaardt unaniem nota 'Kerk 2025'

Rook Belder

De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland besloot op 12 november jl. de kerkelijke structuur ingrijpend te vereenvoudigen. Het is de bedoeling dat het aantal classes fors wordt teruggebracht. Mogelijk komt er aan het hoofd van de nieuwe regionale kerkvergadering een protestantse bisschop.

Besluitvorming gewenst

Voordat de synodeleden de gelegenheid krijgen een algemene beschouwing over de nota te geven, geeft de scriba, dr. Arjan J. Plaisier, nog een korte toelichting. "De nota Kerk 2025 met als titel *Waar een woord is, is een weg*, is een geestelijke proces. De nota wil dienstbaar zijn aan gelovig authentiek kerk zijn.

'Back to basics' maakt duidelijk dat vanuit het Evangelie geleefd wordt om geloofsgemeenschap te zijn. Om op die basis optimaal kerk te zijn, is meer ruimte nodig. De huidige kerkstructuur is daarvoor te zwaar en te log. Dit kunnen we niet meer opbrengen. Er moet nodig gereorganiseerd worden, waarbij transparantie, ruimte en eenvoud kernbegrippen zijn. Er moet ruimte komen voor de plaatselijke gemeente. Dat is het uitgangspunt van deze nota die primair gericht is op de plaatselijke gemeente waar het hart van onze Kerk klopt. Dat vraagt om goede doordenking van de synode die het zich niet kan veroorloven de nota voor zich uit te schuiven. Dat zou een slecht voorstel zijn, waardoor velen in ons land teleurgesteld zullen zijn. Ik wens u veel wijsheid en Gods Zegen toe", aldus ds. Plaisier.

Algemene beschouwing

Ds. R.J. van Elderen reageert namens

de Commissie van rapport. Hij stelt dat bestuurlijke verandering nodig is, maar plaatst vraagtekens bij de positie van de predikant om diens termijn in de gemeente te termineren. Ook vindt hij het niet heilzaam om de huidige classes op te laten gaan in acht classes voor geheel de Protestantse Kerk in Nederland.

Dr. H. Wevers, voorzitter van de Generale Raad van Advies, vindt het wenselijk om zo spoedig mogelijk aan de slag te gaan. Hij vindt het uitermate belangrijk dat nagedacht wordt over een eenvoudiger en lichtere structuur ten dienste van het kerkzijn, namelijk de plaatselijke gemeente.

Mevr. dr. G.H. Borger-Koetsier wijst er namens de Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden op dat de kerk de gemeente van Christus is ten dienste van de wereld. Het geloof moet aan anderen worden doorgegeven. Dat vraagt een organisatievorm met een doel dat dienstbaar is aan de gemeente van Christus is.

Hierna stelt de synodepreses, mevr. ds. Karin van de Broeke, een sprekerslijst op van de synodeleden die in de gelegenheid zijn een eerste reactie te geven op de nota die circa zes weken geleden verscheen.

Ds. G.J. Mink (classis Bommel) vindt de nota Kerk 2015 een goed rapport. Maar hij vindt dat er meer accent moet worden gelegd op avondmaal en gebed, terwijl het nu dreigt te gaan om organisatie, de positie van de predikant en het beheer.

Bisschop

Ouderling B. Kamphuis (classis Leeuwarden) vindt het een goede nota die wat hem betreft in hoofdlijnen aanvaard kan worden. Hij vraagt hoe het profiel van de pastor pastororum er uit gaat zien. Het mag geen 'regelbaas' worden maar een

Foto: Jan van de Lagemaat

De synodepreses ds. Karin van den Broeke

pastor en wat hem betreft een herder die als bisschop kan worden ingebed.

Ds. G. van den Pol (classis Rotterdam II) vindt het een hoopvolle nota waarin de kerk zich als minderheids-groepering niet somber, maar juist realistisch presenteert.

Diaken M. Meun (classis Flevoland) merkt op dat in het rapport steeds over ondersteuning wordt gesproken, maar de professionele ondersteuning in de vorm van de gemeenteadviseur wordt weggenomen. Hij vindt het uit oogpunt van solidariteit een slechte zaak wanneer gemeenten ondersteuning moeten inkopen.

Ds. E.W.J. van Leersum (classis Nijkerk) heeft de nodige aarzelingen. Hij vindt dat er in de nota te weinig over de kerk gezegd wordt.

Ouderling-kerkrentmeester J.G. Hilgers (classis Gouda) heeft veel waardering voor het rapport, maar vindt het een gemis wanneer de huidige classis en gemeenteadviseur verdwijnen.

Ouderling J.W. Boormsa (classis Sneek) wijst er op dat de Kerk meer is dan een optelsom van alle gemeenten. Het is belangrijk dat de

landelijke kerk als overkoepelend orgaan de gemeenten blijft faciliteren.

Mevr. ds. W.T.V. Verhoeven (Evangelisch-Lutherse synode) vreest dat in de nu voorgestelde structuur de plaatselijke gemeenten met te veel problemen worden geconfronteerd die vervolgens bij de predikant terecht zullen komen.

Solidariteit

Ouderling A.S. Flikweert (classis Zierikzee) vindt dat de huidige classicale indeling prima functioneert. In de voorgestelde structuur wordt de afstand tussen gemeente en de meerdere vergadering te groot. Hij heeft zorgen over de onderlinge ontmoeting in een grote classis en acht het gevaar voor een toename van congregationalisme zeer aanwezig. Verder mist hij het lichter worden van de kerkorde. Hij zou graag zien dat ook de kerkorde, die naar zijn mening veel 'ballast' heeft, wordt herzien.

Mevr. ds. H.A. Smits (classis Hoorn-Enkhuizen) vindt het een prima nota maar betreurt het dat de figuur van de gemeenteadviseur vervalt. Bijlage 3, die bij het rapport is gevoegd waar over de Dienstenorganisatie wordt gesproken, is volgens haar een eigen leven gaan leiden.

Ds. R.H. van der Rijst (classis Haarlem), die blij is met de nota, vindt dat we moeten uitgaan van vertrouwen en niet van wantrouwen.

Ouderling-kerkrentmeester W. de Lange (classis Nijmegen) vraagt zich af of de kerk echt baat heeft bij het weghalen van haar adviseurs. Hoe groter de afstand tussen kerk en gemeente, des te minder is de betrokkenheid en dat betekent ook minder vrijwilligers. Ouderling H. Oranje (classis Delft) voegt daaraan toe dat het accent van de nota teveel op de organisatie van de landelijke kerk wordt gelegd. Er zou meer aandacht voor de organisatie van de plaatselijke gemeente moeten zijn.

Mevr. ds. C.K.J. Pronk (classis Drachten) merkt op dat de synode teveel naar de organisatie kijkt. Het gaat vooral om het eerste deel van de

Foto: Jan van de Lagemaat

De synodevergadering van 12 november 2015

nota 'back to basics', namelijk dat gemeenteleden het geloofsgesprek aangaan.

Waalse gemeenten

Ouderling J. Uitterlinde (classis Reunion Wallonne) kondigt aan dat de classis Reunion Wallonne in de Protestantse Kerk in Nederland zich op haar toekomst gaat bezinnen. Ook in de Waalse gemeenten vinden er kerksluitingen plaats. Er zijn in Nederland nog 13 plaatsen waar Franstalige diensten worden gehouden. Hij begrijpt dat de huidige Reunion Wallonne op termijn zal verdwijnen, maar in een andere organisatievorm zal er aandacht voor de Eglise Wallonne blijven.

Ouderling E.R. Fledderus (Evangelisch-Lutherse synode) wijst op de diversiteit in de lutherse gemeenten waar soms veel geld is, maar weinig vrijwilligers. Hij kan zich voorstellen dat er een organisatie-model wordt gemaakt waarbij selectief van de diensten van de gemeenteadviseur gebruik wordt gemaakt, want ook in de buurgemeente zit vaak veel deskundigheid.

Prof. dr. H.P. de Roest (synodeadviseur), die positief tegenover de nota staat, vindt dat de ondersteuning die regelmatig in de nota voorkomt, zich niet verdraagt met het verdwijnen van de figuur van de gemeenteadviseur. Hij vraagt daarom optimale

inzet van de financiële middelen waarin hij pleit voor meer pioniersplekken, want straks is er nog wel een Dienstenorganisatie, maar zijn er geen gemeenten meer.

Ds. W.G. Sonnenberg (synodeadviseur en visitator) wijst er op dat er naast de kerk als organisme, er ook een kerk als instituut behoort te zijn. Hij citeert daarbij een uitspraak van prof. dr. A.A. van Ruler. Visitatie mag nu geen terugtrekkende beweging maken. Veel zal afhangen van de profiel van de aan te stellen pastororum. Hij pleit voor een zorgvuldige implementatieperiode, want er is veel werk aan de winkel.

Reactie dr. Plaisier (1)

Na deze 'algemene beschouwingen' constateert ds. Plaisier dat de synode op hoofdlijnen akkoord kan gaan met zijn nota, maar dat er vragen zijn en soms twijfels bestaan over bepaalde onderdelen daarvan. Hij wijst er op dat in april 2016 een uitgewerkt stuk in de synode aan de orde komt dat ingaat op alle zaken die in de discussie genoemd zijn en waarbij er werkgroepen worden gevormd om tot uitgewerkte voorstellen te komen.

Zijn 8 classes voldoende? Misschien worden het er 10. Er zal gekeken moeten worden naar geografisch logische en werkbaar regio's. Hij

noemt hierbij ter vergelijking de hervormde provinciale kerkvergaderingen en de gereformeerde particuliere synodevergaderingen. Die functioneerden destijds heel goed.

Met betrekking tot de ondersteuning van de gemeenten vindt hij dat de gemeente vrijheid moet krijgen. Geef ze dat vertrouwen en ga niet van bovenaf iets opleggen. De regio wordt ingebed in een presbyteriaal-synodale structuur. We zien al vrij snel wat we gaan missen, maar niet wat we er voor terugkrijgen.

Gemeenteadviseurs verrichten een belangrijke taak voor de plaatselijke gemeenten. Een daarmee vergelijkbare ondersteuning zal in de structuur zoals die in de nota wordt genoemd, aanwezig moeten blijven.

Onderdeel 1

's Middags krijgen de synodeleden de gelegenheid te reageren op de nota. Bij onderdeel 1, "de basics" van de Protestantse Kerk in Nederland, reageren 5 synodeleden. Een synodelid vraagt zich af of er een wisselwerking tussen de kerk en de wereld is. Heeft de wereld iets in huis waar de kerk een blinde vlek heeft? Een ander synodelid stelt voor 'Back to basics' tot jaarthema 2016-2017 te maken.

Onderdeel 2

Dit betreft de rest van de nota en hiervoor vragen 31 synodeleden het woord. Bij die gelegenheid worden er 6 moties, 1 amendement en 1 tegenvoorstel ingediend. De punten die tijdens de middagvergadering aan de orde komen zijn een uitgebreidere versie van hetgeen tijdens de algemene beschouwingen is genoemd. Het betreft o.a.:

- de positie van de predikant;
- de regionale classes die te ver van de gemeente verwijderd liggen;
- het takenpakket van de pastor-pastorum;
- het gebruik van Engelse termen mag best wat minder;
- onderdeel 2 bevat geen onontkoombare conclusie van onderdeel 1;
- classis in huidige vorm functioneert niet meer;
- gepleit wordt voor een persoon-

Foto: Jan van de Lagemaat

Dr. A.J. Plaisier

- lijk gezicht van de kerk in de vorm van een regionale bisschop;
- de Protestantse Kerk in Nederland moet missionair blijven;
- de nieuwe figuur van regio-pastor of bisschop krijgt teveel bevoegdheden;
- blij met nieuwe kerkstructuur maar herijking van dienstverlening baart gemeenten zorgen;
- houdt de Dorpskerk in stand (filosofie ds. W.B. Beekman) en investeer in kleinschaligheid, want dat vergroot de onderlinge betrokkenheid;
- mobiliteit predikanten. Geen verplichtend karakter, laat het aan de gemeente en de predikant over;
- het rapport roept de kerk in haar geheel op te zoeken naar mogelijkheden van gemeentezijn;
- grote classes vormen een te grote afstand tot de gemeenten. Extra aandacht wordt voor kerkbeheer gevraagd;
- verhouding wijkgemeente – centrale gemeente: leg het primaat bij de wijkgemeente
- hoe is de verhouding geregeld tussen de regio-pastor en bijzondere visitatie?
- als de synode met de nota in hoofdlijnen instemt, waar ligt er dan nog ruimte?
- wat kunnen we leren van andere organisaties waar solidariteit hoog in het vaandel staat?
- nieuwe operatie mag niet leiden tot kostenverhoging;
- er is grote zorg voor schaalvergroting. De pastor-pastorum zal groot beslag leggen op het budget;
- cultuur predikant bij mobiliteit een probleem;

- verplichte vermindering aantal classicale vergadering is een grote vergissing;
- goed nadenken welke bevoegdheden aan de nieuwe bisschopfiguur worden toegekend;
- aandacht besteden aan de positie van kerkelijk werker;
- heeft classicale vergadering in nieuwe situatie goed zicht op hetgeen zich in de praktijk afspeelt? Onrust in pastorie. Hoe verhoudt zich dat tot de roeping?
- er ontstaat nu een breuk met de traditie van volkskerk. Onduidelijkheid over twee modellen algemene kerkenraad en wijkkerkenraad;
- bestuurlijke zaken centraliseren en geestelijke zaken decentraliseren. Ga van 8 naar 20 classes;
- nota wakkert veel hoop aan en geeft ruimte voor vernieuwing met pluriformiteit en flexibiliteit. Het kerkelijk netwerk wordt diffuser. Kerk moet van buiten naar binnen denken. Versterken van vitaliteit is een 'must'. Gemeenten moeten elkaar uitdagen om samen te werken. Pleidooi om lokaal klein regionaal te maken;
- maak huiswerk van profiel protestantse bisschop. Geen hiërarchie, maar alleen presbyteriaanse-synodale structuur;
- nadenken over gevolgen te grote classis. Mobiliteit predikant: na 12 jaar predikant wegsturen is niet fair;
- kijken we in onderdeel 2 wel vanuit onderdeel 1? Opzet is samen kerk zijn en solidair zijn. De kerk meer gezicht geven. Blijven denken over inhoud en ontmoeting. In verband met mobiliteit van predikanten is over de vrijheid van de gemeenten nauwelijks iets gezegd.

Reactie dr. Plaisier (2)

Na deze reacties gaat ds. Plaisier op alles in wat over de nota "Kerk 2025" gezegd is en behandelt vervolgens ook de ingediende moties, amendement en het tegenvoorstel. Hij gaat in op het versterken van het netwerk omdat dit voor het contact met gemeenten van cruciaal belang is. Nagegaan wordt hoe dit in de

regelgeving het beste kan worden veranderd. Zouden de noordelijke provincies misschien een pilot functie op dit gebied kunnen vervullen?

Ook de positie van de kerkelijk werker moet meer aandacht krijgen. Ten aanzien van de positie van de predikant zal het zo geregeld moeten worden dat wanneer zowel de gemeente als de predikant voor verlenging willen gaan, dit niet door de kerk belemmerd mag worden. Anderzijds moet ook de gemeente na 12 jaar de vrijheid hebben te gaan beroepen.

De Dienstenorganisatie zou goed moeten kijken waaraan behoefte bestaat, ook bezien door de bril van de gemeente. De plaatselijke gemeente is ons aller zorg, dus zal er goed gekeken moeten worden om, bij het wegvallen van de gemeenteadviseur, daarvoor adequate hulp aan te bieden.

Er blijkt behoefte te bestaan aan een bisschopsfiguur, aan te spreken als dominee.

De ondersteuning van de RCBB's (Regionale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken) blijft ongewijzigd. Met het Generaal College voor de kerkorde zal het voorstel om de regelgeving sterk te vereenvoudigen worden besproken. Ten aanzien van de rechtspositie van predikanten zal zowel met het GOP (Georganiseerd Overleg Predikanten) als met de Bond van Nederlandse Predikanten overleg plaatsvinden.

Vervolgens zal de nota worden herstreven op de punten die genoemd zijn, terwijl ook kritisch naar de woordkeus wordt gekeken.

Tenslotte neemt ds. Plaisier alle moties e.d. door. Dat leidt ertoe dat alle indieners, gelet op het grote belang van de inhoud van de nota "Kerk 2025" hun moties, amendement en tegenvoorstel intrekken.

Ds. Plaisier zegt toe dat, wanneer de synode de huidige nota aanneemt – hetgeen hij van harte hoopt – de opmerkingen zoals die bij de bespreking gemaakt zijn voor een heel groot deel verwerkt zullen

worden in de nota waarover de synode in april 2016 zal spreken.

Besluitvorming

Ds. Plaisier doet de synode het voorstel om, na de hele dag over deze nota te hebben gesproken, te besluiten de nota te aanvaarden voor verdere uitwerking en onderzoek voor het toekomstig beleid in de Protestantse Kerk in Nederland.

Hierna brengt de synodepreses de nota in stemming en dan blijkt dat, na de gegeven toelichting en gedane toezeggingen van de synodescriba, dr. Plaisier, de synode unaniem besluit de nota "Kerk

2025" - Waar een Woord is, is een weg, te aanvaarden. Veel synode hielden hartstochtelijke pleidooien voor het invoeren van het ambt van bisschop. De persoon die de nieuwe classis zou moeten leiden en een pastorale functie met betrekking tot die regio heeft. Ds. Van den Pol (classis Rotterdam II) is hiervan een voorstander en diende in eerste termijn zelfs een motie in om vanaf nu alvast over een bisschop te spreken. De motie trok hij uiteindelijk in, maar niet voordat dr. Plaisier de belofte had gedaan om in de volgende vergadering van de generale synode te komen met een uitgewerkte notitie over deze nieuwe te creëren functie.

■ Kerkelijk archief verdient uw aandacht

In SKG-Nieuws nr. 4 winter 2015 van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer wordt aandacht gebracht voor het kerkelijk archief. Immers één van de taken van het college van kerkrentmeesters is het beheren van de archieven van de kerkelijke gemeente, ook die van de diaconie. In de praktijk blijkt het archief helaas niet altijd de aandacht te krijgen die het verdient. Daarom vindt SKG het goed eens na te denken over de organisatie van het kerkelijk archief.

De Protestantse Kerk in Nederland heeft reeds in 2010 richtlijnen opgesteld die u goed kunnen helpen het archief adequaat in te richten en te beheren. Als aanvulling hierop heeft de Projectgroep Lokale

Archieven van onze Kerk een handige brochure gemaakt: Beheer van het kerkelijk archief. Deze brochure bevat een schat aan praktische informatie en is te bestellen in de webwinkel van onze Kerk en daarook te downloaden.

Voor wat de bewaartermijn van financiële stukken betreft, die een bijzonder onderdeel van het archief vormen, geldt het volgen: Voor de basisgegevens geldt een bewaartermijn van zeven jaar. Dit zijn grootboek, de debiteuren- en crediteurenadministratie, voorraadadministratie, in- en verkoopadministratie en de loonadministratie. Na deze periode van zeven jaar kunnen deze gegevens vernietigd worden.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen. Nieuw opgenomen in het bestand is een Vermeulenpositief met vrij pedaal (7 stemmen) met een vraagprijs van € 5.000,00.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:

Centraal Bureau VKB

Tel. (078) 639 36 63

E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl.

Of kijk op de website van de orgelbank op kerkmarkt.nl: kerkmarkt.nl/advertenties/orgelbank

VKB blijft bezorgd over reorganisatie koers van de landelijke Kerk

Een historische stap: zo kan het unaniem aanvaarden van de nota 'Waar een Woord is, is een weg' over kerk-zijn op weg naar 2025 door de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland gerust genoemd worden. Daar waar in het nabije verleden nota's gericht op verandering van de kerkelijke structuur strandden op de krachtsverhoudingen in de synode, heeft de vergadering zich afgelopen maand november van haar slagvaardige kant laten zien. Zo reageert het dagelijkse bestuur van de VKB op het recente synodebesluit over de "Nota Kerk 2025".

De reactie luidt verder als volgt:

De VKB is blij met het gevoel van urgentie

Wij zijn als VKB blij met de discussie over de toekomst van onze kerk en met het feit dat er stappen worden gezet. De vraagstukken waarmee de kerk als geheel, maar met name de plaatselijke gemeenten worden geconfronteerd op gebieden als financiën, instandhouding gebouwen, inzet van predikanten en vrijwilligers, maken het noodzakelijk om met elkaar koers te zetten en maatregelen te nemen. De VKB heeft daarbij in de afgelopen periode in het project 'Kansen voor kerken' de ondersteuning van de plaatselijke gemeenten als uitgangspunt genomen. Daar klopt immers het hart van de kerk. Daar wordt de betrokkenheid van de leden bij de kerk het meest zichtbaar, zowel in deelname aan activiteiten, als in inzet als vrijwilliger en in financiële bijdragen.

We waren dan ook blij dat het nadenken over de toekomst en de organisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, waarmee we in het project 'Kansen voor kerken' als VKB waren gestart door de leiding van de landelijke kerk via 'Kerk 2025' werd opgepakt. Het onder ogen zien van de vraagstukken en het doordenken van wat er in de nabije toekomst nodig is, is lastig. Maar het getuigt van moed dat het moderen en met name de scribe het onderwerp prominent op de agenda heeft gezet. We onderschrijven de urgentie. We zijn het ook van harte eens met het pleidooi dat met de formulering 'terug naar de basis' tot uiting is gebracht. Laten we ons

richten op wat kerk-zijn in essentie is. De verkondigende, pastorale, missionaire en diaconale roeping staat voorop. Beperk alles wat voor die kern niet nodig is. Dat wil zeggen: durf te benoemen wat inmiddels minder nodig of zelfs ballast is en maak middelen en mensen vrij voor ondersteuning van de kern, zodat er ruimte ontstaat voor inspirerend gemeente-zijn in al haar vormen.

De inzet van de VKB is gericht op ondersteuning plaatselijke gemeenten

We hebben als VKB in de voorliggende periode bij totstandkoming van de nota op diverse manieren meegedacht en meegepraat. Zo waren we aanwezig in de adviesgroep en in door de stuurgroep georganiseerde bijeenkomsten. Ook hebben we via schriftelijke reacties - samen met de Federatie van Diaconieën - en via de verslagen van de bijeenkomsten die we in de afgelopen tijd in diverse regio's hebben georganiseerd rond het project 'Kansen voor kerken' inbreng gehad. Rode draad van onze inbreng is steeds geweest: gerichtheid op de ondersteuning van de plaatselijke gemeente. Je vitaliseert de kerk als je plaatselijke gemeenten de mogelijkheid geeft om op tijd 'de netten aan de andere zijde uit te zetten', om op die manier - wellicht op een andere schaal - tot nieuwe inspirerende gemeentepraktijken te komen.

Die plaatselijke gemeente maakt zich druk over concrete zaken zoals dalend ledental, de financiële positie, de inzet van de betaalde krachten (predikanten, kerkelijk

werkers en medewerkers) en vrijwilligers en de positie van het kerkgebouw.

Als wij het vizier richten op 2025, ligt volgens de VKB het antwoord op de genoemde vraagstukken niet zozeer in het centraliseren van bevoegdheden of in het herordenen van de landelijke kerkelijke structuur, maar in het faciliteren van het grondvlak. Wij interpreteren de slogan 'back to basics' niet alleen als 'terug naar de kern', maar ook als 'terug naar de basis', namelijk de plaatselijke gemeente als vindplaats van heil, als werkplaats van de Geest. Onze kerkrentmeesters zien daar vooral werk aan de winkel, en zien graag belemmeringen daarin opgeheven of extra middelen daarvoor vrijgemaakt.

De VKB had en heeft zorgen over de ingezette koers

Vanuit die achtergrond hebben wij steeds onze zorgen geuit over de reorganisatiekoers die in de nota en nu door het besluit van de generale synode is ingezet. De nota stelt een aantal onderwerpen terecht aan de orde waar colleges van kerkrentmeesters in de praktijk mee worstelen. Zo zal er een oplossing moeten komen voor het mobiliteitsvraagstuk van predikanten, niet alleen op grond van werkinhoudelijke redenen (snellere verandering in de dynamiek tussen predikant en gemeente dan vroeger), maar ook op grond van de plaatselijke financierbaarheid (snellere verandering in financieel draagvlak dan vroeger). Zo wordt terecht gepleit voor vereenvoudiging van beheersregels en voor bundeling van de expertise van binnenkerkelijke en flankerende

organisaties die zich met beheer bezig houden.

Wat wij denken te zien, is dat de organisatorische oplossing bijna uitsluitend gezocht wordt in centralisering, schaalvergroting (van 74 naar 8 grote regio classes) en professionalisering via de introductie van betaalde functionarissen op het middenniveau (de 'bisschoppen' en de professionele visitatoren), die op de boven genoemde gebieden kennelijk een sturende rol moeten gaan vervullen. Hoe die keuze er voor zorgt dat plaatselijke gemeenten worden gefaciliteerd bij instandhouding en vitalisering van die lokale gemeente is ons niet duidelijk geworden. Daarbij komt de reeds opgetuigde uitwerking voor de landelijke dienstenorganisatie (in bijlage 3 van de nota).

Daarin zien wij dat er forse verschuivingen in de besteding van het bestaande quotum (de procentuele afdracht van de lokale gemeenten) zijn voorzien, waarbij hele delen van de bestaande dienstverlening worden afgestoten, met name ter ondersteuning van de plaatselijke gemeenten, juist ook bij de vraagstukken van beheersmatige aard, die we hierboven aanstipten.

Het betekent in feite, dat gelden die eertijds bestemd waren voor gezamenlijke activiteiten ter ondersteuning van de plaatselijke gemeenten en wel vanuit een zekere solidariteitsgedachte, herbestemd worden, terwijl advisering en ondersteuning aan 'commerciële' partijen overgelaten worden en helemaal onderhevig worden gemaakt aan het profijtbeginsel (de gebruiker moet marktconforme tarieven voldoen). Op deze manier gaan de gemeenten dus twee keer betalen. Wij denken dat deze beweging voor onze kerkrentmeesters onaanvaardbaar zal zijn.

De VKB wil uitwerking die gericht is op belang van plaatselijke gemeenten

Ondertussen is de nota 'Waar een Woord is, is een weg' door de synode unaniem als uitgangspunt voor beleid aangenomen, met inachtneming van alles wat ter synode naar voren is gebracht. Dat is

niet niks. Wij realiseren ons dat als VKB. Toch zal er nog veel moeten worden uitgewerkt. Wij willen ons blijven inspannen om daarbij het belang van de plaatselijke gemeenten en hun revitaliseringsvermogen naar voren te brengen. Het gaat er nu om, de beoogde nieuwe structuur en de rol van de dienstenorganisatie zo in te vullen en te laten gaan werken, dat het niet neer komt op centralisatie en indikking ten koste van de mogelijkheden van de plaatselijke gemeenten, maar juist om stroomlijning en intensivering ten behoeve van de plaatselijke gemeenten.

De koers die door de synode is ingezet, stelt ons als Vereniging van plaatselijk functionerende colleges van kerkrentmeesters voor een verantwoordelijke taak. Natuurlijk zullen wij die uitdaging, samen met andere flankerende organisaties aangaan. Maar het is duidelijk dat hier ook een verantwoordelijkheid van de landelijke kerk blijft liggen. Het past niet belangrijke taken af te stoten zonder met elkaar na te gaan hoe kwalitatief aan de maat en budgettair verantwoord de ondersteuning van de plaatselijke gemeenten geleverd kan blijven worden. Onze leden mogen van ons verwachten dat we dat belang voor ogen zullen houden in onze besprekingen met het moderamen van de synode en met het bestuur van de dienstenorganisatie over de uitwerking van de nota 'Kerk 2025', aldus de reactie van het dagelijks bestuur van de VKB.

■ Kerk openstellen voor vluchtelingen

Kerkgebouwen beschikbaar stellen voor vluchtelingen brengt extra risico's met zich mee. Kerken zijn niet gebouwd voor deze functie. Donatus heeft na rijp beraad besloten om in het kader van solidariteit geen hogere premie te vragen voor dit risico. De premie wordt dus niet verhoogd als het kerkgebouw gebruikt wordt voor de huisvesting van vluchtelingen. Hetzelfde geldt voor de dekking. Donatus beperkt in zo'n geval de dekking niet. Indien besloten is dat het kerkgebouw deze functie krijgt,

is het op dat moment niet meer mogelijk om de dekking uit te breiden.

Deze bestemmingswijziging moet wel onmiddellijk worden gemeld aan Donatus. Donatus zal op haar kosten door een externe specialist de bijzondere risico's in kaart laten brengen. Hieruit komen adviezen en eisen op het gebied van preventie voort, zowel ter bescherming van de vluchtelingen als om het gebouw te beschermen. Donatus dringt erop aan om de adviezen op te volgen. De eisen moeten verplicht worden opgevolgd worden om dekking van de verzekering te behouden. Eventuele kosten die daarmee gepaard gaan kunnen gemeenten wellicht laten compenseren door het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA).

■ Kerkje Oudorp

De Protestantse gemeente Alkmaar droeg in november 2015 het witte kerkje in Oudorp over aan BOEi, een bureau dat actief is rond de restauratie en herbestemming van monumenten. Dit jaar vindt er onderhoud aan het kerkgebouw plaats. De kerkenraad van de Protestantse gemeente Alkmaar besloot de kerk in 2013 te verkopen als gevolg van een dalend ledental. Ook liepen de inkomsten van de gemeente terug. Vrijwilligers uit de kerkelijke en burgerlijke gemeente hebben onlangs de stichting Op De Terp opgericht. Deze stichting moet er voor zorgen dat de kerk in de toekomst geëxploiteerd wordt, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 12 november 2015.

VKB-Marsh/Mercer Award 2016

Opnieuw organiseren de VKB en haar verzekeringsmakelaar Marsh-Mercer een wedstrijd voor de leden van de VKB: de VKB-Marsh/Mercer Award 2016. De prijs is in het leven geroepen om een goede uitwisseling van waardevolle ideeën tussen colleges van kerkrentmeesters te stimuleren.

Het thema van de VKB-Marsh/Mercer Award is komend jaar 'Geld'. In de huidige tijd zijn voor veel gemeenten de financiële middelen niet toereikend. Er kan gezocht worden naar verbetering van de inkomsten, of er wordt gezocht naar mogelijke besparingen. Kerkrentmeesters zoeken op creatieve wijze naar manieren van besparen en verbeteren. Soms zijn innovaties alleen plaatselijk toe te passen, maar vaker nog kunnen collega-kerkrentmeesters elders in Nederland van elkaar leren.

De VKB wil colleges van kerkrentmeesters faciliteren in het vinden van innovaties die door andere kerkrentmeesters met succes zijn toegepast. De opdracht om als kerk een uitwisselingsplaats te zijn van gedachten, ideeën en meningen werd tijdens het congres in 2015 gegeven door de inleider dr. C. Veerman. De VKB neemt die opdracht ter harte en ondersteunt de uitwisseling door de winnaar een geldbedrag van € 5.000 toe te kennen. Twee genomineerden ontvangen aan aanmoedigingsprijs van € 500.

Colleges van kerkrentmeesters hebben het inschrijfformulier per post ontvangen of zullen het binnenkort ontvangen. De inschrijving is inmiddels geopend. Tot zaterdag 5 maart 2016 kunnen inzendingen worden gestuurd aan de VKB, Postbus 176, 3300 AD Dordrecht of per e-mail aan info@kerkrentmeester.nl o.v.v. 'VKB-Marsh/Mercer Award'. Ook kan het digitale invulformulier worden gebruikt dat op de website www.kerkrentmeester.nl is te vinden. Alleen volledig ingevulde inschrijfformulieren zullen worden beoordeeld door een deskundige jury, die wordt voorgezeten door de vice-voorzitter van de VKB, de heer drs. Cor de Raadt.

De uitreiking van de VKB-Marsh/Mercer Award zal plaatsvinden tijdens het congres van de VKB op zaterdag 16 april 2016. Het congres wordt gehouden in: Leerhotel Het Klooster te Amersfoort. In het vroege voorjaar van 2016 kunnen de colleges de uitnodiging verwachten.

Belangstellenden kunnen ook contact opnemen per mail (info@donatus.nl) of telefoon (073-5221700) om een paar exemplaren te laten toesturen.

■ Groningen had eigen klokkengieter

In het Groningen land hangen tientallen luidklokken, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 21 oktober jl. De Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK) wil de kennis over dit bijzondere erfgoed vastleggen. Daarom startte zij recent de serie boekjes "Uurwerken en luidklokken".

De oudste klok van Groningen is te vinden in de toren van Stedum. Die klok stamt uit 1300, maar over dat stukje erfgoed is niet veel bekend. Over de iets nieuwere klokken is meer opgetekend. Historicus Tonko Ufkes verdiepte zich daarom in de luidklokken uit de periode 1600-1700. Het resulteerde in het boekje "Gouden eeuw in brons. Klokkengieters en luidklokken in het zeventiende eeuwse Groninger land".

Klokken zijn bijzonder omdat ze soms al eeuwen de tijd aangeven of bij gelegenheden en kerkdiensten hun galmend geluid laten horen. Daardoor is het hoorbaar en voelbaar erfgoed. Klokken uit de zeventiende eeuw zijn bovendien interessant omdat ze "vrijwel altijd voorzien zijn van een opschrift met een jaartal en de naam van de maker", zegt Ufkes. Belangrijke ambachtsman was de provinciale geschuts- en klokkengieter, ontdekte Ufkes. "Een dergelijke ambachtsman stond niet op de loonlijst van de provincie, maar genoot wel een voorkeursbehandeling". De Groningers hebben die functie mogelijk afgekeken van de Friezen, die al langer zo'n door de provincie aangewezen gieter kenden.

De provinciale klokkengieter had geen alleenrecht, maar veel klokken van kerken in de provincie werden wel bij zijn gieterij besteld. Voor het maken van series carillonklokken werden echter specialisten ingeschakeld.

■ Logboek veiligheid en preventie kerken

In het kader van het Project Veiligheidszorg Kerken Groningen, heeft het Museumhuis Groningen een werkwijze ontwikkeld om beheerders van kerkelijke gebouwen zoveel mogelijk te ondersteunen bij het maken en uitvoeren van plannen rond veiligheid en preventie. Donatus Verzekeringen heeft vanuit haar expertise een bijdrage geleverd aan deze werkwijze door een logboek op te stellen.

Dit logboek bestaat uit een overzicht van (mogelijke) preventieadviezen en een checklist ten behoeve van het afsluiten van het kerkgebouw, na afloop van een dienst. Daarnaast voorziet het logboek in een separate checklist ten behoeve van de

reguliere controle van het kerkgebouw. Met het doornemen van het logboek en het doorlopen van de checklists krijgt de kerkbeheerder nog beter zicht op de mate van veiligheid binnen en rondom het kerkgebouw. De door de kerkbeheerder vergaarde informatie kan het kerkbestuur helpen om te beoordelen of het nadere preventie maatregelen moet treffen om de veiligheid van gebouw, kostbaarheden en niet in de laatste plaats mensen, zoveel mogelijk te garanderen. Uiteraard is veiligheid en preventie een zorg van kerkbesturen binnen heel Nederland. Daarom stelt Donatus Verzekeringen dit logboek beschikbaar aan alle kerkbesturen en kerkbeheerders. Op de website van Donatus, onder het tabblad Kennisbank/Preventie zijn het logboek en de checklist downloaden.

Protestantse gemeenten in het noorden bezitten € 150 miljoen

Het Reformatorisch Dagblad van 28 oktober 2015 meldt dat er bij de kerkelijke gemeenten in de provincies Drenthe, Friesland en Groningen, behorende tot de Protestantse Kerk in Nederland, zo'n € 150 miljoen op de bankrekeningen staat.

Er is dan ook genoeg financiële ruimte om te investeren in nieuwe initiatieven, concludeert dr. Marten van der Meulen van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) in het rapport "Krimpemde middelen en toch vitaal", dat op 28 oktober 2015 verscheen en dat werd uitgevoerd door het platform Connecting Churches and Cultures van de PThU. Landelijk hebben gemeenten naar schatting bijna 1 miljard euro in kas.

Het gaat om kerkelijk geld dat op gewone bankrekeningen staat, niet om diaconale gelden, beleggingen, landerijen, pastorieën, pensioenfondsen of andere financiële activa. "Er is veel meer geld beschikbaar dan wij van tevoren gedacht hadden", aldus dr. Van der Meulen.

In de noordelijke provincies zijn de van oudsher hervormde gemeenten vaak rijker dan voormalige gereformeerde kerken. Zo hebben de huidige gereformeerde kerken gemiddeld € 593 aan geldmiddelen per lid beschikbaar, terwijl de hervormde gemeenten gemiddeld € 2.950 euro per lid bezitten. Door dalende ledentallen en langzaam afnemende vrijwillige bijdragen, staan de financiën van gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland onder druk. Dr. Van der Meulen: "Veel kerken reageren daarop volgens het kaasschaafprincipe. Telkens bezuinigen ze een beetje. Wij pleiten voor een investeringsmentaliteit. Nu is de tijd om geld in te zetten voor duurzame groei". Door een ongelijke verdeling van het vermogen zullen lang niet alle noordelijke gemeenten die willen investeren, dit ook kunnen. De rijkste 10 procent van de gemeenten van de Protestantse Kerk in Neder-

land bezitten 36 procent van alle middelen, de armste 10 procent slechts 0,6 procent.

Meeste Friese kerken baden niet in het geld

In het "Friesch Dagblad" van 31 oktober 2015 wordt commentaar gegeven op het bovengenoemde rapport.

Friese kerkrentmeesters denken dat het rapport de situatie iets te rooskleurig voorstelt. Het nieuws dat de noordelijke protestantse gemeenten samen € 150 miljoen op bankrekeningen hebben staan, was een verrassing voor Henk de Koe uit Koudum, voorzitter van de afdeling Friesland van de VKB. "Ik weet dat veel kerkelijke gemeenten hun begroting met dubbeltjes en kwartjes rond moeten krijgen, maar wij hebben als provinciale afdeling Friesland geen zicht op het totale plaatje".

Er moet natuurlijk wel geld in kas zijn, zegt De Koe. "Als een gemeente bijvoorbeeld een predikant wil beroepen, moet zij over een solvabiliteitsverklaring beschikken. En zo zijn er nog meer posten waarvoor geld moet zijn. Dat geld is steeds moeilijker bij elkaar te krijgen door de dalende ledentallen. De meeste gemeenten hebben de inkomsten uit de jaarlijkse actie Kerkbalans nodig om financieel rond te komen. En soms lukt het dan ook nog niet", aldus De Koe. De voorzitter van de Friese kerkrentmeesters weet dat in de provincie Groningen 12 procent van de gemeenten de touwtjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. Voor Friesland geldt hetzelfde, zo meent hij. Hij kent wel een paar voorbeelden van rijke gemeenten. Hun inkomsten bestaan bijna geheel uit inkomsten uit bezit (landerijen en onroerend goed).

Cijfers verbazen niet

Dat kerken vaak kampen met geldgebrek is een feit, zegt ook Hessel de Groot, voorzitter van het

regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (RCBB) in Friesland. Maar de cijfers uit het rapport verbazen hem helemaal niet. De Groot vindt het erg vervelend dat uit het onderzoek het beeld is ontstaan dat kerken genoeg geld hebben. "Vergeet niet dat onderhoud en restauratie veel geld kosten. Het is prachtig dat er zoveel cultureel erfgoed in Friesland is, maar het onderhoud daarvan kost vaak tonnen. In mijn woonplaats Tjerkwerd is de kerk voor € 800.000 gerestaureerd, de helft daarvan is door de kerkelijke gemeente opgebracht. En neem Bolsward dat voor een deel de restauratie van de Broerekerk heeft bekostigd. We mogen blij zijn dat de gemeente zoveel geld had".

De Groot vreest dat gemeentelieden door het rapport van PThU zullen concluderen dat de kerk geld genoeg heeft en hun financiële bijdragen daardoor zullen aanpassen. Dat zou volkomen ten onrechte zijn. Kerken met landerijen en andere bezittingen krijgen daaruit inkomsten, maar die staan de laatste jaren onder druk door de lage rente. De opbrengsten worden gebruikt voor de exploitatie van de gebouwen, zegt De Groot. Sommige kerkelijke gemeenten teren vooral in op hun vermogen omdat de ledentallen teruglopen".

De suggestie uit het rapport dat kerkelijke gemeenten meer moeten investeren, komt De Groot vreemd voor. "In het westen van het land wordt veel gepionierd en dat kost veel geld, dat gebeurt hier wat minder. Aan de andere kant, investeren in een predikant valt daar natuurlijk ook onder", aldus de RCBB-voorzitter van Friesland.

Nieuws uit de provincies

Rook Belder

Het bestuur van de afdeling Noord-Brabant en Limburg belegde op 20 oktober en 5 november jl. informatiebijeenkomsten voor kerkrentmeesters. Onderstaande samenvatting betreft de bijeenkomst van 20 oktober 2015 die in Almkerk werd gehouden en door zo'n 25 belangstellenden werd bijgewoond.

De voorzitter van de afdeling prof. ir. Martin Tiernego opende deze bijeenkomst met het lezen van een passage uit een dagboekje "Geloven in een multiculturele samenleving", las vervolgens een paar verzen uit Deuteronomium en ging voor in gebed.

Zijn mededelingen hadden betrekking op de volgende zaken:

- ANBI, waarover o.a. in "Kerkbeheer" veel gepubliceerd is. Gemeenteadviseur de heer Foort Groenleer gaf nog even aan dat die kerkrentmeesters die op dit punt nog niets ondernomen hebben, direct met de gemeenteadviseur kerkbeheer contact moeten opnemen of hun vragen aan de Servicedesk te Utrecht (tel.030- 880 1880) moeten voorleggen.

- VKB-Congres 2016.

Dit congres, dat in het teken zal staan van het jaarthema Organisatie, wordt gehouden op 16 april 2016 in Amersfoort.

Kerkelijk geld beheren

Hierna geeft de voorzitter het woord aan de heer mr. Paul Vlek, relatiemanager religieuze instellingen van ABN-AMRO Mees-Pierson. De heer Vlek wijst erop dat hem vanuit kerkelijke kring vaak de vraag wordt voorgelegd hoe er belegd moet worden gelet op het omgaan met het kerkelijk vermogen. In dit verband wijst hij op de volgende zaken waaraan aandacht moet worden besteed:

Mr. Paul Vlek (links) in gesprek met prof. ir. Martin Tiernego

Beleggingsdoelstelling

Wat beogen we als kerkelijke gemeente? Gaat het om het in stand houden van het vermogen waarbij je al of niet met inflatiecorrectie rekening houdt of moet er jaarlijks een stukje vermogen ten gunste van de exploitatie worden gebracht? Met andere woorden: zijn de lopende inkomsten voldoende om de exploitatie sluitend te krijgen. Dat betekent dus dat kerkrentmeesters keuzes moeten maken

Belegbaar vermogen

Wanneer een gemeente haar vermogen in de komende vijf jaar nodig heeft om b.v. het kerkdak te renoveren, dan heeft het geen enkele zin om voor de langere termijn te beleggen. Het belegbaar vermogen is dat gedeelte van het (liquide) vermogen dat niet benodigd is voor de (directe) exploitatie van de kerkelijke gemeente en niet bestemd is voor een bepaald doel binnen een periode van 3 tot 5 jaar.

Vaststellen risicoprofiel

Om het risicoprofiel in beeld te krijgen, moet je de beleggingshorizon bepalen. De beleggingshorizon

is de termijn of periode waarvoor de belegger zijn beleggingen plaatst. Over het algemeen kunnen beleggingen op langere termijn beter de dalen en pieken van de effectenmarkten opvangen. Anders gesteld: het risico van beleggen neemt af als de beleggingshorizon toeneemt. De heer Vlek wijst erop dat je beleggingen wel de tijd moet geven, dus een lange horizon.

Vaststellen randvoorwaarden

Belangrijk is tevoren vast te stellen waarin men belegt, b.v. duurzaam beleggen of alleen beleggen in bepaalde valuta of geografische gebieden. De kerk is erg geporteerd voor duurzaam beleggen. Maar ook dan is het moeilijk om de juiste keuze te maken, want hoe stringent wil je dit invullen? Gemakkelijke keuzen zijn om niet te beleggen in b.v. tabak, wapenhandel of in instellingen die producten leveren die door kinderarbeid zijn gemaakt. Bij duurzaam beleggen is het van belang om goed met omgevingsfactoren rekening te houden.

Advies versus beheer

De heer Vlek zet verder de mogelijk-

heden van het beheren uiteen. Kiest het college van kerkrentmeesters voor vermogensbeheer? Dat betekent dat het zelf de kaders vaststelt, terwijl de bank het vermogen zelf beheert en het college van kerkrentmeesters daarvan periodiek verantwoording aflegt. Of kiest men voor de structuur van het beleggingsadvies? In dat geval bepaalt het college van kerkrentmeesters ook zelf de kaders, het vraagt advies van de bank, maar het college beslist zelf. De heer Vlek, die er op wijst dat beleggen, dat géén speculeren is, een apart vak is, adviseert kerkrentmeesters om niet zelf te gaan experimenteren, maar gelet op het risico dat men loopt, gebruik te maken van Vermogensbeheer.

Beleggingsstatuut

Tenslotte wijst de heer Vlek op het nut van een beleggingsstatuut waarin o.a. wordt vastgelegd hoe een kerkelijke gemeente met haar vermogen wil omgaan, welke risico's zij daarbij wil lopen, hoe de besluitvorming georganiseerd is, wie er verantwoordelijkheden draagt en hoe verantwoording wordt afgelegd. De heer Groenleer wijst er in dit verband nog op dat het RCBB over een model beleggingsstatuut beschikt.

Beleggen: hoe doe je dat?

Na de pauze krijgt de heer Ton van Oyen, beleggingsexpert bij ABN-AMRO Mees-Pierson, het woord. Hij gaat in op de vormen van beleggen. Wat de heer Vlek noemde werkt hij nader uit, waarbij hij komt tot o.a. de volgende aandachtspunten:

Rentevisie

Aan de hand van een rentetabel toont hij een overzicht van de te verwachten rente. Voor 2016 is de korte termijn erg laag. Verwacht wordt dat 10 jaarcontracten van Europese instellingen, die nu op 0,7 pct. staan, in 2016 naar 1,5 pct. zullen stijgen.

Verwacht rendement en risico's

De omvang van het rendement staat in nauw verband met de risico's die men aanvaardt. Het profiel van 'zeer defensief beleggen', levert voor 1,2 pct. op voor 2 jaar. Naarmate de beleggingshorizon groter wordt, wordt het rendement ook groter. Bij

Ton van Oyen

een profiel van 'zeer offensief beleggen' kan een rendement van 5,8 pct. bereikt worden voor een looptijd van 15 jaar. Ieder profiel heeft zijn eigen risico- en rendementskarakteristieken.

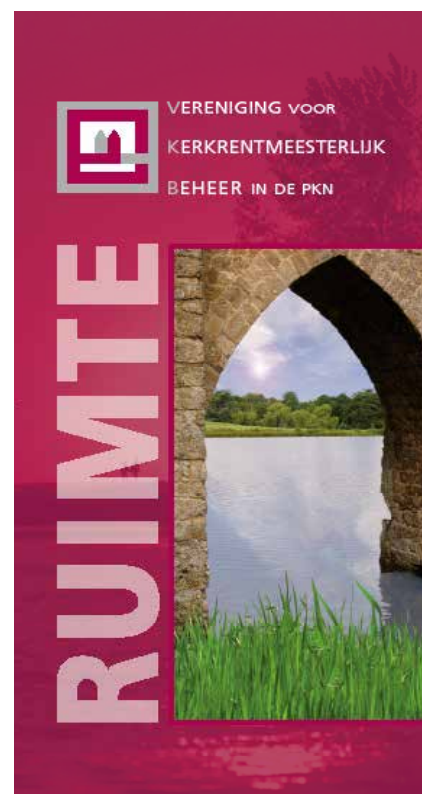
Beleggingsvisie

De beleggingsvisie van de bank bepaalt de vermogensverdeling en eens per zes weken wordt deze bijgesteld. Die van ABN-AMRO is gebaseerd op het maandelijks overleg van het ABN-AMRO beleggingscomité. Wat zijn de relevante ontwikkelingen op de financiële markten? Wat zijn de vooruitzichten? Leiden veranderende koersen tot een hogere of lagere waardering van uw beleggingen?

Beleggingsadvies en vermogensbeheer

Vervolgens gaat de heer Van Oyen in op de beleggingsvormen. Bij een Beleggingsadvies houdt in dit geval de kerkelijke gemeente de touwtjes zelf in handen. Er is regelmatig contact met de beleggingsadviseur, zodat de mogelijkheid aanwezig is dat er ook regelmatig afgestemd kan worden op de wensen van de kerkelijke gemeente. Men krijgt adviesvoorstellen op maat. Bij vermogensbeheer wordt de zorg voor het vermogen in dit geval aan ABN-AMRO overgedragen. Vermogensbeheer houdt in dat de kerkelijke gemeente het volledige mandaat aan de bank geeft om het belegbaar vermogen te beheren. De bank houdt de kerkelijke gemeente regelmatig op de hoogte. Kortom: als men om welke reden dan ook niet wil, kan of mag beleggen dan biedt vermogensbeheer uitkomst. (vervolg pagina 414)

■ Voorlichtingsboekje "Ruimte"

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz.

Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten.

Tenslotte kan dit boekje op gemeenteeveningen gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente.

"Ruimte" is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, bedraagt € 1,00 exclusief verzendkosten en BTW. Bestellen kan via de webshop door in te loggen op de website www.kerkrentmeester.nl, per e-mail aan j.zwep@kerkrentmeester.nl of per telefoon 078-63 93 665

Duurzaam beleggen

Als men kiest voor duurzaam beleggen, belegt men in een duurzame toekomst. De portefeuille bestaat dan uit beleggingen in bedrijven die maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze bedrijven lopen voorop bij het vinden en behouden van de balans tussen mensen, leefomgeving en winst.

Bij duurzaam beleggen houdt het college van kerkrentmeesters het overzicht. Een deel van de portefeuille bestaat namelijk uit aandelen van individuele bedrijven en pioniers die wereldwijd bekend zijn. Zij werken bijvoorbeeld aan alternatieve energiebronnen. ABN-AMRO doet dat op twee manieren, namelijk het Duurzaam Beleggen Mandaat of het Duurzaam Fondsen Mandaat. Bij het Duurzaam Fondsen Mandaat profiteert men van de ervaring van verschillende fondsbeheerders. Vanuit hun eigen aandachtsgebied hebben ze een goed onderbouwde kijk op duurzaamheid.

Macrovisie

De heer Van Oyen rondt zijn uiteenzetting af door aandacht te vragen voor de ontwikkelingen van de economische verkenningen. Het jaar 2013 gaf een omslag te zien in de vorm van een geleidelijke klim die zich in 2016 zal doorzetten naar een groei van 2 pct. in de eurozone, terwijl de inflatie vrij stabiel blijft en in 2016 op ongeveer 1,5 pct. zal uitkomen.

Het beleggingsbeleid bij de meeste kerken zit in de meest defensieve hoek, gelet op de beperkte middelen waarover de meeste gemeenten beschikken. Het beleggen in aandelen heeft de schijn van een speculatief karakter. Deze vorm is uitsluitend geschikt voor een belegging op zeer lange termijn en dan nog alleen na strenge selectie door een financieel deskundige.

De heer Groenleer wijst er in dit verband op dat het in dit geval de kerkenraad is die besluit of er wel of niet in aandelen wordt belegd.

De voorzitter bedankt beide inleiders voor hun duidelijke uitzetting en constateert dat het een nuttige

Protestants Heerenveen komt met ecologische 'Trini-tas'

De Protestantse Gemeente Heerenveen heeft tijdens de startzondag een eigen ecologische tas gepresenteerd: de Trini-tas, zo meldt het Friesch Dagblad van 21 september 2015. Met de milieuverantwoorde tas maakt de kerkelijke gemeente werk van haar streven om nog meer 'Groene Kerk' te zijn. Vorig jaar kreeg de Trinitas dit landelijke eco-label. Ook wil de gemeente meehelpen met het terugdringen van het gebruik van plastic tassen. Het idee kwam van kerkenraadsleden.

"Elk jaar geven we als gemeente zo'n 250 tassen weg met informatieboekjes en materiaal voor het nieuwe winterseizoen. We hebben nu met elkaar gezegd: laten we dat doen in een tas die langer meekan, en ook voor andere gelegenheden gebruikt kan worden", zo vertelt ds. Jan van der Veen die voorging tijdens de startzondag.

Per 1 januari 2016 komt er een verbod op het gratis weggeven van plasticassen in winkels. Sommige winkelketens zijn daar al op inge-

en leerzame bijeenkomst was, waarop nog eens duidelijk gebleken is dat beleggen een vak apart is en geen hobbyisme van een goedbedoelende en enthousiaste kerkrentmeester. De avond wordt besloten met een gezamenlijk uitgesproken "Onze Vader".

■ Extra boekenonderzoek voor ANBI's

De Belastingdienst zal dit najaar tweehonderd extra boekenonderzoeken uitvoeren bij organisaties die een algemeen nut beogende instelling (ANBI) zijn of deze ANBI-status net zijn verloren, zo meldt het blad Bestuur Rendement van oktober 2015.

Dit blijkt uit de halfjaarlijkse rapportage van de Belastingdienst. Hierin geeft de fiscus aan dat ANBI's geen vanzelfsprekend onderwerp van

sprongen en geven deze alleen nog tegen een kleine vergoeding mee aan klanten. De kerkleden van protestants Heerenveen kunnen straks echter gewoon met de Trini-tas naar de winkel. "Het is een zwart-oranje tas. Voor die kleur hebben we gekozen omdat 'ie dan lang mee gaat en niet zo snel smerig wordt. Het is geen katoen en ook geen plastic, maar een andersoortig materiaal dat milieuvriendelijker is dan bijvoorbeeld katoen. Op de ecotas staat het logo van onze kerk Trinitas en de naam 'Trini-tas'."

De tas heeft niet het formaat van de zogenoemde 'Big Shoppers' van bijvoorbeeld de Albert Heijn en de Aldi, maar is wel groot genoeg "om boodschappen mee te doen", aldus Van der Veen. Naast de 250 exemplaren die uitgereikt werden, konden gemeenteleden er voor 1 euro zelf een aanschaffen. "We hebben er vierhonderd extra laten maken." Volgens Van der Veen zal het voor sommige mensen best wel even een stap zijn om 'met een tas van de kerk' over straat te gaan.

toezicht zijn op de fiscale verplichtingen vergeleken met andere rechtspersonen.

Als een ANBI te maken krijgt met de Belastingdienst, gaat het vaak alleen om het controleren van de ANBI-status of van de informatieplicht die geldt voor ex-ANBI's. De fiscus vindt dit toezicht te beperkt. De boekenonderzoeken zullen zich waarschijnlijk ook gaan richten op de BTW of de vennootschapsbelasting.

Overige informatie over Kerkbalans 2015

Begin september bracht de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) verslag uit van de actie Kerkbalans 2015, die van 17 t/m 31 januari 2015 werd gehouden. In de edities van oktober en november van "Kerkbeheer" werden de eerste twee delen van dat verslag opgenomen. Nu volgt het derde en laatste deel.

Financiën protestantse gemeenten

In de inlichtingenstaat 2015 is opnieuw een serie vragen opgenomen over de uitgaven van de gemeenten. Deze kunnen worden afgezet tegen de inkomsten die jaarlijks gevraagd worden, zodat een beeld ontstaat van de totale financiële situatie van de gemeenten. Deze informatie is nog altijd niet op andere wijze via de Protestantse Kerk te verkrijgen; vanaf volgend jaar echter worden gemeenten vanuit de ANBI wetgeving verplicht hun jaarrekeningen te publiceren en vanaf dat moment zullen misschien ook gegevens voor statistische analyses beschikbaar komen.

Belangrijk: De absolute bedragen die in de tabellen zijn opgenomen, hebben niet betrekking op de totale Protestantse Kerk, maar op de totalen van de 241 gemeenten die hun gegevens beschikbaar hebben gesteld.

Zodra de gegevens van de Protestantse Kerk over de inkomsten van de gemeenten 2014 bekend zijn (deze worden door de gemeenten wél beschikbaar gesteld, om de hoogte van de quotumheffing te kunnen vaststellen), vermoedelijk eind 2015, kunnen ook deze gegevens worden herleid naar de totalen voor de Protestantse Kerk.

Kengetallen

Tabel 3 bevat de belangrijkste kengetallen over 2013 en 2014. Indien de 241 gemeenten die hun gegevens beschikbaar hebben gesteld, representatief zijn voor het geheel dan hebben de gemeenten zowel over 2013 als 2014 gemiddeld een tekort op de jaarrekening (als

Tabel 3: Jaarrekeningen Protestantse Kerk-gemeenten

	Absoluut		% van totaal		% tov vj
	2013	2014	2013	2014	
Inkomsten					
Kerkbalans	€ 32.466.497	€ 31.891.424	52%	53%	-2%
Overig levend geld	€ 9.978.145	€ 9.639.222	16%	16%	-3%
Vastgoed	€ 8.576.686	€ 8.448.832	14%	14%	-1%
Fondsen	€ 683.866	€ 609.254	1%	1%	-11%
Subsidies	€ 4.798.115	€ 3.631.969	8%	6%	-24%
Doorzendcollectes	€ 517.395	€ 584.891	1%	1%	13%
Rente	€ 4.972.716	€ 4.954.760	8%	8%	-0%
Totaal	€ 61.993.420	€ 59.760.352	100%	100%	-4%
Uitgaven					
Gebouwen	€ 13.195.156	€ 11.571.307	20%	18%	-12%
Overige eigendommen	€ 1.841.391	€ 1.522.906	3%	2%	-17%
Afschrijvingen	€ 1.275.587	€ 1.304.682	2%	2%	2%
Pastoraat	€ 29.728.436	€ 29.149.436	45%	46%	-2%
Eredienst	€ 2.745.055	€ 2.673.030	4%	4%	-3%
Verplichtingen	€ 3.395.496	€ 3.346.977	5%	5%	-1%
Salarissen	€ 9.344.380	€ 9.094.627	14%	14%	-3%
Administratie	€ 3.334.200	€ 3.281.142	5%	5%	-2%
Bank	€ 598.403	€ 1.243.514	1%	2%	108%
Totaal	€ 65.458.104	€ 63.187.621	100%	100%	-3%
Saldo	-€ 3.464.684	-€ 3.427.269	-6%	-6%	-1%
Legaten	nb	€ 6.217.376			

Bron: Inlichtingenstaten Kerkbalans 2015

N= 241 gemeenten

procenten van inkomsten) van zo'n 6 pct. De inkomsten zijn behoorlijk gedaald met zo'n 4 procent, vooral door vermindering van inkomsten uit fondsen en subsidies. De uitgaven dalen bijna even sterk (vooral uitgaven aan vastgoed); alleen de bankkosten tonen een opvallende stijging.

Het ontvangen bedrag aan legaten (wordt niet als inkomsten geboekt maar geactiveerd) compenseert gemiddeld ruimschoots de onttrekking aan het vermogen als gevolg van de verliezen.

Tabel 4 (zie volgende pagina) tenslotte geeft aan hoeveel gemeenten qua financiën "onder water staan". Dat percentage loopt terug: van 60 pct. in 2013 tot bijna 50 pct. in 2014.

De antwoorden op de open vragen in de inlichtingenstaten (redenen voor stijging/daling, redenen voor wel/niet betalen van toezegging) zijn -waar nodig geanonimiseerd- te downloaden van de website www.kerkrentmeester.nl (of kunnen worden opgevraagd bij het bureau ▶

Tabel 4: Protestantse Kerk-gemeenten saldi jaarrekeningen

	2013	2014	2013%	2014%
Gemeenten > 10 % tekort	82	66	34%	27%
Gemeenten 0-10 % tekort	63	53	26%	22%
Gemeenten 0-10 % overschot	48	64	20%	27%
Gemeenten > 10 % overschot	48	58	20%	24%
	241	241	100%	100%

Bron: Inlichtingenstaten Kerkbalans 2015

van de VKB, 078-6393666). Interessant materiaal waaruit blijkt hoe andere kerkrentmeesters met geldwerving in algemene zin en de actie Kerkbalans in het bijzonder omgaan.

Kerkbalans 2016

Volgend jaar zal de actie Kerkbalans worden georganiseerd in de twee weken van 17 t/m 31 januari 2016. Doelstelling is dat gemeenten de in 2015 nieuw ontwikkelde (beeld) materialen, en de in het Stappenplan behandelde methoden (nog) intensiever gaan gebruiken. Daarvoor zijn de volgende maatregelen genomen:

De website wordt aantrekkelijker en toegankelijker. De vorig jaar nieuw opgezette website www.kerkbalans.nl is weliswaar goed ontvangen en veel bezocht, maar onderzoek onder kerkrentmeesters wijst uit dat sommige onderwerpen toch wat moeilijk vindbaar waren. Daarom is de toegankelijkheid van de site verbeterd: de "navigatie" (de manier waarop je de dingen vindt die je zoekt) wordt meer met beeld en minder met tekst ondersteund, en vrijwel alle pagina's (met uitzondering van de webshop) zijn nu zonder inlogcode te bezoeken.

Wedstrijd

De wedstrijd "wie maakt de beste folder" daagt gemeenten extra uit om een zo goed mogelijke folder te maken, die is toegesneden op de plaatselijke situatie en herkenbaar voor de eigen leden. Steeds meer gemeenten maken zo'n eigen folder. De tekst wordt toegespitst op de lokale situatie en er wordt gebruik gemaakt van foto's die voor de kerkleden herkenbaar zijn. Dat is een positieve ontwikkeling want informatie over de situatie van de eigen kerk spreekt leden aan en stimuleert om te geven, bijvoorbeeld voor een bepaald lokaal project.

Daarom schrijft de Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG) voor de actie Kerkbalans 2016 een wedstrijd uit. Ze gaat op zoek naar het folderontwerp dat het beste in de eigen plaatselijke kerkelijke gemeente de actie Kerkbalans kan promoten. Gemeenten kunnen meedoen door hun ontwerp voor 15 november 2015 in te dienen. Alle ontwerpen worden beoordeeld door een jury op vorm, tekst, originaliteit maar ook afstemming van doel en doelgroep. De drie beste inzenders ontvangen een geldbedrag voor het laten drukken van hun folder. De uitdaging is om voor de eigen gemeenten een folder te ontwerpen die mee kan dingen naar de top 3 van beste folders. Op de website www.kerkbalans.nl zijn - met inlogcode - in de webshop verschillende mogelijkheden voor het ontwerpen van de eigen folder opgenomen, maar gemeenten kunnen natuurlijk ook eigen ontwerp "tools" hanteren.

Eigen poster

Zoals andere jaren zijn aantrekkelijke posters leverbaar in drie verschillende formaten. Dit jaar is het ook mogelijk om een eigen poster te ontwikkelen, met een eigen afbeelding en een eigen tekst in de "rode druppel" (in plaats van "Mijn kerk inspireert"). Deze mogelijkheid wordt als nieuw product in de webshop opgenomen. Maar ook gemeenteleden zelf kunnen zo'n poster maken. Die mogelijkheid zal worden ontwikkeld voor de moderne sociale media waarop de posters ook kunnen worden "gedeeld".

Momenteel wordt een proefproject uitgevoerd waarin enkele kerkrentmeesters en bestuursleden van parochies op internet, in een besloten omgeving, hun ervaringen op het gebied van plaatselijke geldwerving kunnen uitwisselen. Als

iemand bijvoorbeeld een succesvolle wervingsbrief of een leuk stuk in de plaatselijke krant heeft gemaakt kan hij of zij die in dat forum inbrengen; anderen kunnen daarop reageren, het product zelf gebruiken of aanpassen/verbeteren en terugplaatsen op het forum. Indien deze proef succes heeft zal nog dit najaar het forum voor alle organisatoren van Kerkbalans c.q. plaatselijke geldwerving (want de te bespreken onderwerpen mogen ook andere bewezen succesvolle resultaten van plaatselijke geldwerving zijn) worden opengesteld.

Op de website zullen vanaf september 4 video's worden getoond, (iedere maand één tot de start van de actie in de derde week van januari volgend jaar), die kunnen worden gedownload of gedeeld op de sociale media. Deze video's tonen persoonlijke boodschappen van een gemeentelid, een kosten, een priester en een parochiaan over wat de kerk voor hen persoonlijk betekent. U kunt ze gebruiken voor de website van uw eigen gemeente, voor verspreiding via de sociale media, ondersteuning voor discussies op gemeenteavonden, of om te beamen in de eredienst.

Door al deze maatregelen hoopt de ICG gemeenten te kunnen inspireren om de actie Kerkbalans een stimulans te geven en de inkomstenontwikkeling van de gemeente "omhoog te stuwen". Maak dus zoveel mogelijk gebruik van de nieuwe mogelijkheden, en, als u er niet uitkomt, vraag raad aan het centraal bureau van de VKB, dat gedurende de Kerkbalans-actie voorbereidingstijd extra bezet is, zo eindigt het verslag van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving over de actie Kerkbalans 2015.

Ds. Leonie Bos

Het is weer bijna kerst, onderweg hier naar toe lezen we dit jaar (volgens het oecumenisch leesrooster) uit het evangelie naar Lucas. Lucas heeft het aan het begin van zijn evangelie veel over tijd, zelfs nu "en het geschiedde" niet meer zo in de nieuwere Bijbelvertalingen is opgenomen valt dat op. In het begin van zijn evangelie vertelt Lucas van belangrijke mannen op het wereldtoneel. Zij bepalen de tijd, kunnen de tijd naar hun hand zetten en hele volksstammen zijn op drift. Maar is het ook echt 'hun' tijd, of is het tijd voor iets anders?

Deze teksten zijn best eenvoudig naar onze huidige tijd te vertalen. Ook in onze tijd horen we van mensen op drift. We horen sommigen zeggen dat het twee voor twaalf zou zijn en ook mensen met macht zijn niet bij machte samen te werken aan een goede oplossing voor de vragen die op ons afkomen. We horen spreken van gelukszoekers. Is er dan iets mis met het zoeken naar geluk? In de Bergrede klinkt toch steeds opnieuw: gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk van de hemel, gelukkig de treurende, want zij zullen getroost worden, gelukkig de

zachtmoedigen, en zo verder. Gelukkig... er is helemaal niets mis met het zoeken naar geluk... Ook vandaag zijn mensen op weg, gevlucht, omdat ze geloven dat het beter en anders kan. Omdat ze niet geloven dat dood, dat bommen, dat eindeloos geweld het enige zijn voor hen en hun kinderen...

En dat geloof ik ook. Ik geloof dat mensen mogen zoeken naar het goede, in deze tijd net zo goed als in vroeger tijden.

Hoe laat is het?'

Die vraag komt juist in de periode van advent steeds weer terug. Het is een hele alledaagse vraag, waar een heel concreet antwoord op gegeven kan worden. Maar wie de verhalen uit de Bijbel hoort, weet ook op een andere manier hoe laat het is. Het is tijd om te verwachten, tijd om te luisteren. Tijd om op weg te gaan en te zingen. Het is tijd voor het licht. Het is tijd voor het komen van God in deze wereld en in ons eigen leven.

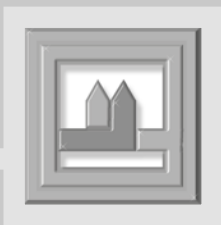
In alle dingen waar we zorgen over hebben. In alle vragen die in deze tijd op ons afkomen is het belangrijk ook dat telkens te beseffen. Hoe uiteindelijk onze tijd in Gods handen is. We kunnen niet altijd zien hoe en wat, we krijgen geen gemakkelijk antwoord op al onze vragen, maar in geloof mogen we zeggen dat God onze tijden draagt.

Precies dit is wat Lucas wil uitdrukken, hij spreekt van de mannen met macht, mannen die menen dat ze de dienst uitmaken. Maar niets blijkt minder waar, vanuit de grote lijnen van de wereldgeschiedenis zoomen we in op een dorp in Israel. Daar blijkt echt iets te gebeuren, daar schrijft God geschiedenis. De mannen met macht vormen slechts het decor al proberen ze zich zo nu en dan naar de voorgrond te dringen.

Onze tijd kent ingewikkelde vragen en vraagstukken. Al eerder was de vraag naar de zorg voor de ander, voor de vreemdeling in je stad of plaats actueel. Maar nu is het al weer lang geleden dat deze vraag zo actueel was. En juist een vraagstuk als dit kan ook veel onzekerheid geven. Vragen rond onderdak, veiligheid en werk, die vragen komen heel dichtbij. Veel mensen gebruiken grote woorden, sommige mensen proberen ook gevoelens van angst en onzekerheid aan te wakkeren voor eigen gewin. Juist als je bijna gaat geloven dat we leven in bange en donkere dagen, juist dan is het goed om te horen van dat Licht. Gods licht dat doorbreekt in deze wereld. En waar kun je daar beter van horen dan in de kerk.

De kerk is een plek waar mensen inspiratie zoeken en vinden. Waar we proberen af te stemmen op de stem van God. Waar we zoeken naar licht in donkere dagen. En waar we die ene boodschap telkens mogen horen in verschillende toonaarden. De boodschap van licht dat alle duister overwint. De boodschap van Gods liefde die zelfs de dood overwint - ze geven bezieling voor het leven van elke dag, gisteren vandaag en ook morgen. Geef die inspiratie door... deze wereld kan niet zonder.

Ds. Bos is gemeentepredikant in Gouda en tot eind 2015 voorzitter van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Willem Egbert Kroon, Beekbergen-Lieren, 50 jaar organist

W.E. Kroon en H.J. Mulder, Beekbergen-Lieren

Hendrik Jan Mulder, Beekbergen-Lieren, 50 jaar organist

Louise Lorette Charlotte Swier-Knol, Enkhuizen, 53 jaar kerkrentmeester, administrateur

L.L.C. Swier-Knol, Enkhuizen

Gjalt van der Meulen, Groningen, 50 jaar organist

Willem Karel Frederik Witt, Leidschendam, 50 jaar verzorgen reprodienst

W.K.F. Witt, Leidschendam

Gijsbertus van Kooten, Lopikerkapel, 50 jaar koster

Aletta van Kooten-Wolters, Lopikerkapel, 50 jaar koster

G. van Kooten en A. van Kooten-Wolters, Lopikerkapel

Ludolf Barendrecht, Middelharnis, 50 jaar organist

L. Barendrecht, Middelharnis

Hans van Egmond, Rijnsburg, 50 jaar koster

Atie van Egmond-Jungerius, Rijnsburg, 50 jaar koster

Thomas Klontje, Schiermonnikoog, 55 jaar organist

T. Klontje, Schiermonnikoog

Gabe Valk, Warns, Skarl en Laaxum, 50 jaar beheerder begraafplaats, koster, notabel en kerkrentmeester

G. Valk, Warns, Skarl en Laaxum

GOUD

toegekend aan:

Hendrikus van der Kolk, Hasselt, 40 jaar organist

H. van der Kolk, Hasselt

Ally Olsman, Mariëberg – Sionskerk, 40 jaar koster

Laurentius Leonardus Maria de Groot, Hoenderloo, 35 jaar koster

L.L.M. de Groot, Hoenderloo

Gerritje van Doorn-van Dijk, Nederlangbroek, 40 jaar interieurverzorgster

*G. van Doorn-van Dijk,
Nederlangbroek*

Jan Steven Wuite, Vollenhove, 40
jaar organist

J.S. Wuite, Vollenhove

ZILVER

toegekend aan:

Roelof Jacob Vermeer, Alphen aan
den Rijn-Oudshoorn/Ridderveld, 25
jaar koster

Annette Hamelink, Arnhem, 25 jaar
dirigente cantorij

A. Hamelink, Arnhem

Piet Wiersma, Joure c.a., 25 jaar
hulpkoster

*P. Wiersma en J. Wiersma-Talsma,
Joure*

Jantje Wiersma-Talsma, Joure c.a. 25
hulpkoster

Hendrik Oosterveld, Oldemarkt-
Paaslo, 37 jaar werkzaamheden
begraafplaats en kerkrentmeester

H. Oosterveld, Oldemarkt-Paaslo

Cornelis Willem Hoogendoorn,
Reeuwijk, 25 jaar organist

BRONS

toegekend aan:

Jacobus Nicolaas van Oudheusden,
Puttershoek-Maasdam, 12,5 jaar koster

*J.N. van Oudheusden,
Puttershoek-Maasdam*

Jan Oosterhuis, Ruinerwold, 18 jaar
notabel en kerkrentmeester

J. Oosterhuis, Ruinerwold

Anneke Dümmer-Koetje, Ter Apel,
14 jaar koster

A. Dümmer-Koetje, Ter Apel

Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland

GOUD BRILJANT

toegekend aan:

Ina van Rij-Broekhuis, Naarden
Bussum, 62 jaar diverse functies ten
dienste van de Evangelisch-Lutherse
gemeente

Goud

toegekend aan:

Harmen Bosga, Opeinde-Nijega-De
Tike, 46 jaar diverse functies ten
dienste van de Hervormde gemeente

ZILVER

toegekend aan:

Abraham Wilco Riepma, Assen, 25
jaar gemeentepredikant en predi-
kant met bijzondere opdracht

Peter Anthonie Lankhaar, Zuid-
Beijerland, 25 jaar diverse functies
ten dienste van de Protestantse
gemeente

P.A. Lankhaar, Zuid-Beijerland

BRONS

toegekend aan:

Antonia Broekhuizen-Verkou,
Deil-Enspijk, 15 jaar ouderling,
bezoekdame en koster

GELDSWAARDENVERZEKERING

Het doel van de verzekering is de verzekerde schadeloos te stellen bij verlies van geld en/of geldswaardig papier onder andere als gevolg van diefstal, inbraak, overval tijdens transport en frauduleuze handelingen gepleegd door vrijwilligers en/of personeel dat in dienst is bij verzekerde. Er kan hierbij gekozen worden uit 3 pakketten met verschillende verzekerde bedragen.

De dekking bestaat uit de volgende rubrieken:

- **Aanwezigheid/afwezigheid:**
Verzekerd is de schade die de verzekerde lijdt door beschadiging of het verloren gaan van geldswaarden tijdens aan- of afwezigheid van de verzekerde.
- **Vervoer door verzekerde:**
Verzekerd is de schade die de verzekerde lijdt door beschadiging of het verloren gaan van geldswaarden tijdens het vervoer daarvan door verzekerde.
- **Nachtkluisrisico:**
Verzekerd is de schade die de verzekerde lijdt door beschadiging of het verloren gaan van geldswaarden die zijn gedeponerd in de nachtkluis van een erkende bankinstelling.
- **Thuisrisico:**
Verzekerd is de schade die de verzekerde lijdt door beschadiging of verloren gaan van geldswaarden tijdens het tijdelijk verblijf daarvan in de woning van de in de polis vermelde personen door o.a. afpersing of diefstal met geweld, diefstal met braak, brand, ontploffing of blikseminslag.
- **Fraude:**
Verzekerd is de schade die de verzekerde lijdt door fraude (bijvoorbeeld valsheid in geschrifte) door ondergeschikten van verzekerde waardoor geldswaarden verloren gaan.
- **Fancy Fair/rommelmarkt:**
Verzekerd is de schade die verzekerde lijdt door beschadiging of het verloren gaan van geldswaarden tijdens een fancy fair/rommelmarkt.

DIACONIEËN EN VERZEKERINGEN

Enige tijd geleden is een artikel gepubliceerd waarin aandacht werd gevraagd om alert te zijn op welke wijze diaconieën zijn verzekerd. Binnen de aansprakelijkheidsverzekering, rechtsbijstandverzekering en de ongevallenverzekering voor vrijwilligers van de hervormde gemeente, protestantse gemeente zijn diaconieën nu standaard meeverzekerd. Een eigen verzekering voor de diaconie binnen het collectieve verzekeringscontract van Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer blijft mogelijk. Wilt u meer weten over de verzekeringen binnen het collectief van de VKB of een uitgebreid dekkingsoverzicht ontvangen? Op www.vkb-verzekeringen.nl vindt u alle informatie.

Pels & Van Leeuwen
orgelbouwers sinds 1903

WWW.PELSENVANLEEUWEN.NL

NIEUWBOUW · RESTAURATIE · ONDERHOUD

Platinalaan 10 - 5234 GH 's-Hertogenbosch - 073 - 641 29 51
info@pelsenvanleeuwen.nl

INGENIEURSBUREAU PHYSITEC

Onafhankelijk bureau voor:

- ❖ kerkverwarming en advies bij comfortklachten
- ❖ analyse van het binnenklimaat middels metingen
- ❖ verbetering van het behoud van orgel en interieur
- ❖ advies van energiebesparende maatregelen
- ❖ second opinions

www.physitec.nl

info@physitec.nl

tel. 061 61 000 35

OPTIZON

De kracht van de zon optimaal benut
voor uw kerkgebouw of woning

Bespaar op uw energieverbruik met een HR installatie.
Ook als zonne-energie voor uw gebouw geen optie is,
kunnen wij u helpen.
Neem voor een vrijblijvend advies contact op:

Wim de Vos: wim@optizon.nl

Jan Willem de Vos: jw@optizon.nl

VERGEET UW BRIM AANVRAAG VOOR 2016 NIET

Wij hebben een ruime ervaring in het voorbereiden van de BRIM aanvragen en begeleiden van het daarin opgenomen onderhoud.

De instandhoudingssubsidie draagt bij in de kosten van onderhoud van Rijksmonumenten.

VERLAAN & BOUWSTRA architecten

Badhuisstraat 2
4132 BR Vianen

T 0347 376 528
www.verlaanenbouwstra.nl
info@verlaanenbouwstra.nl

Energie Voor Kerken

Bedankt voor uw deelname!

Ruim 3.500 kerken en kloosters hebben zich inmiddels aangesloten bij het inkoopcollectief Energie voor Kerken.

Dankzij uw deelname kopen we gezamenlijk voordelig groene energie in.

Greenchoice is voor 2015-2016 opnieuw gekozen als onze energieleverancier. Met Greenchoice kiest u niet alleen voor groen, maar ook voor een goede service. Greenchoice is namelijk uitgeroepen tot klantvriendelijkste energieleverancier!

Uw voordelen:

- Scherpe groene energie tarieven
- Uitstekende contractvoorwaarden
- Transparante dienstverlening
- Optimale persoonlijke service

Ook interesse?

U kunt maandelijks instappen in het collectief. Kijk voor meer informatie op www.energievoorkerken.nl of neem contact op met Sonja Boer van Hellemans Consultancy.

☎ 030 767 01 21

✉ boer@hellemansconsultancy.nl

Het collectief Energie voor Kerken is een initiatief van CEO-E in samenwerking met energieadviesbureau Hellemans Consultancy.

RIDDER
LEIDERS EN
KOPERSLAGERS

DE SPECIALIST IN
ONDERHOUD EN
RESTAURATIE

Ook kunt u bij ons terecht voor deskundig dakadvies en een vrijblijvende begroting t.b.v. een subsidie aanvraag.

Vestiging Ridder Noord:
Marowijne 41
1689 AR Zwaag

Vestiging Ridder Zuid:
Koperslagerstraat 21A
5405 BS Uden

WWW.RIDDERLEIDERS.COM

INFO@RIDDERSYSTEMS.COM

T +31 (0) 888 111 888

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop

☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77

☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21

info@daelmans.com - www.daelmans.com

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: [mr. M.J. van Vliet-de Vos](mailto:mr.M.J.vanVliet-deVos),
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

Periodiek Instandhoudingsplan - Restauratieplan - Renovatieplan - Herbestemming - Transformatie

Interieurplan - Bouwhistorisch onderzoek - Cultuurhistorisch onderzoek - Bouwkundige opname

Noordzijde 95 | 4225 PL Noordeloos | 0183-582600

info@lakerveld-noordeloos.nl | www.lakerveld-noordeloos.nl

Inrichten van Kerken

Bij restauratie, renovatie
en nieuwbouw

www.pimvandijkdesigns.nl

Oude kerk Borne
tel: 0575-528803

Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- † aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- † auto/verkeersschade
- † CAR-verzekering
- † inboedel/inventaris
- † kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- † kostbaarheden
- † milieuschade
- † monumenten
- † ongevallen vrijwilligers
- † orgels
- † verenigingsgebouwen
- † ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- † ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERVING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl